

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
Удосконалення обліку і контролю витрат виробництва
на підприємстві

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Юлія БОГДАНОВА

Науковий керівник,
д.держ.упр., професор

Леся ВАСІЛЬЄВА

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістерський)**ЗАТВЕРДЖУЮ****В.о. зав. кафедри** _____ **Ольга ГУБАРИК**

« _____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ**Богдановій Юлії Сергіївні**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві**Науковий керівник:** Васільєва Леся Миколаївна, д.держ.упр., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від 9 жовтня 2024 року № 3365

2. Термін подання здобувачем роботи: 13 грудня 2024 р.**3. Вихідні дані до роботи:** спеціалізовані фахові статті за темою дослідження, інтернет – видання з обліку та бухгалтерські онлайн-платформи, нормативні акти щодо обліку і контролю витрат виробництва, звітність та облікові дані ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» м.Одеса**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**Вступ. Теоретичні засади обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві. Практичні аспекти обліку витрат виробництва та його удосконалення. Удосконалення контролю витрат виробництва на підприємстві. Стан та вдосконалення контролю витрат виробництва на підприємстві. Висновки.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**Чинники формування витрат виробництва на підприємстві. Завдання обліково-аналітичного забезпечення та системи контролю витрат виробництва на підприємстві. Нормативне регулювання обліку та контролю витрат виробництва на підприємстві. Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД». Динаміка показників ефективності використання оборотних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД». Динаміка показників ефективності використання необоротних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД». Динаміка показників ліквідності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД». Якісні характеристики працівників облікової служби ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД». Пропонований управлінський звіт з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу. Візуалізація управлінського звіту з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу. Складові обліково – аналітичного інструментарію для потреб контролю витрат виробництва та управління бізнесом. Структура витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД». Динаміка зміни елементів витрат виробництва ТОВ

«Редакція газети «ВПЕРЕД». Розроблений тест контролю витрат виробництва на підприємстві.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні засади обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві	Березень - квітень - травень 2024р.	
2.	Аналіз економічних показників діяльності та фінансового стану досліджуваного підприємства	Травень - червень 2024р.	
3.	Практичні аспекти обліку витрат виробництва та його удосконалення	Липень - серпень 2024р.	
4.	Стан та вдосконалення контролю витрат виробництва на підприємстві	Вересень - жовтень 2024р.	
5.	Вступ	Листопад 2024р.	
6.	Висновки	Листопад 2024р.	
7.	Оформлення роботи	Грудень 2024р.	

Здобувач _____
(підпис)

Юлія БОГДАНОВА _____
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Леся ВАСИЛЬЄВА _____
(прізвище та ініціали)

Зміст

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ	10
1.1. Економічна сутність витрат на виробництво на підприємстві	10
1.2. Витрати виробництва як об'єкт обліку і контролю на підприємстві	14
1.3. Нормативне регулювання обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві	19
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	23
2.1. Аналіз економічних показників діяльності та фінансового стану ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»	23
2.2. Організаційні аспекти обліку та облікової політики в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»	29
2.3. Стан обліку витрат виробництва в досліджуваному підприємстві	31
2.4. Напрямки удосконалення обліку витрат виробництва на підприємстві	34
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3. СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ	41
3.1. Інтеграція аналітичного інструментарію в систему контролю витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»	41
3.2. Стан контролю витрат виробництва в досліджуваному підприємстві	45
3.3. Напрямки удосконалення контролю витрат виробництва на підприємстві	48
Висновки до розділу 3	51
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві»

Кваліфікаційна робота містить: 66 с., 14 рис., 5 табл., 54 літературне джерело.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є процес виробництва та формування витрат виробництва на підприємстві.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність засад теоретичного, організаційного, прикладного та методичного спрямування в контексті обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних засад та визначення прикладних аспектів обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві для розробки практичних рекомендацій з їх удосконалення.

Методи дослідження – системний підхід, методи логічного та причинно-наслідкового зв'язку, методи спостереження, синтезу і аналізу, опису, узагальнення; економіко - статистичні методи (порівняння, індексний, табличний метод, методи візуалізації).

Розкрито економічну сутність витрат на виробництво на підприємстві; досліджено витрати виробництва як об'єкт обліку і контролю на підприємстві; розкрито нормативне регулювання обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві. Проведено аналіз економічних показників діяльності та фінансового стану ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»; розкрито організаційні аспекти обліку та облікової політики в досліджуваному підприємстві; проаналізовано стан обліку витрат виробництва в досліджуваному підприємстві; розроблено напрямки удосконалення обліку витрат виробництва на підприємстві. Розкрито напрямки інтеграції аналітичного інструментарію в систему контролю витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»; проаналізовано стан контролю витрат виробництва в досліджуваному підприємстві; розроблено напрямки удосконалення контролю витрат виробництва на підприємстві.

Результати впроваджені в діяльність ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» м. Одеса.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, ВИТРАТИ, ВИРОБНИЦТВО, ПІДПРИЄМСТВО, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Topic: " Improvement of accounting and control of production costs at the enterprise "

The qualification work contains: 66 pages, 14 figures, 5 tables, 54 literary sources.

The object of the qualification study is the process of production and formation of production costs at the enterprise.

The subject of the qualification study is a set of principles of theoretical, organizational, applied and methodological direction in the context of accounting and control of production costs at the enterprise.

The purpose of the qualification work is to generalize theoretical principles and determine applied aspects of accounting and control of production costs at the enterprise in order to develop practical recommendations for their improvement.

Research methods - a systematic approach, methods of logical and causal relationships, methods of observation, synthesis and analysis, description, generalization; economic and statistical methods (comparison, index, tabular method, visualization methods).

The economic essence of production costs at the enterprise is revealed; production costs as an object of accounting and control at the enterprise are investigated; The normative regulation of accounting and control of production costs at the enterprise is revealed. The analysis of economic indicators of activity and financial condition of LLC "Editorial Office of the Newspaper "VPERED" is carried out; organizational aspects of accounting and accounting policy at the enterprise under study are revealed; the state of accounting for production costs at the enterprise under study is analyzed; directions for improving accounting for production costs at the enterprise are developed. The directions for integrating analytical tools into the production cost control system at LLC "Editorial Office of the Newspaper "VPERED" are revealed; the state of control for production costs at the enterprise under study is analyzed; directions for improving control for production costs at the enterprise are developed.

The results are implemented in the activities of LLC "Editorial Office of the Newspaper "VPERED" in Odesa.

KEYWORDS

ACCOUNTING, CONTROL, COSTS, PRODUCTION, ENTERPRISE, IMPROVEMENT

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. процес виробництва зумовлює споживання матеріальних цінностей, оплачувану працю учасників виробничого процесу, залучення обладнання та інших активів, що пов'язано з виготовленням продукції, наданням послуг чи виконанням робіт. Вартість використаних ресурсів в виробничому процесі відображається в розмірі витрат виробництва. Облік виступає інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень, контроль виступає регулятивним інструментом, який покликаний на перевірку якості, достовірності облікових даних, визначення показників ефективності бізнесу. Інтеграція обліково – аналітичного інструментарію в систему контролю на підприємстві дозволить підвищити ефективність системи управління витратами, зменшить ризики виробництва та сприятиме стратегічному розвитку підприємства.

Дослідження вчених в контексті обліку і контролю витрат виробництва підтверджують актуальність теми кваліфікаційної роботи. Зокрема, наукові здобутки щодо теоретичних аспектів формування витрат виробництва прослідковуються в здобутках Бондаренко Н.М., Міньковської А. В., Васільєвої Л. М., Педченко Н. С., Тітенко Л. В., Мільки А. І., Артюх-Пасюти О. В., Тітенко Ю. А., Родіної О. В. Вчені відзначають важливість обліку витрат виробництва, зокрема обліковим аспектам формування витрат виробництва присвячено праці Бурко К.В., Гайдаржинської О.М., Коверги Д.О., Глушач Ю., Фальченко О., Кравченко О.В., Леоненко К.О. Процес контролю витрат виробництва аналізують вчені Бондаренко Н. М., Гузь В. С., Криванич М.Ю., Артюх О.В., Пристемський О.

На управлінському аспекті формування витрат виробництва акцентують увагу фахівці Биба В.В., Пінчук Н.М., Ващенко Н.Ю., Жиліна Ю.П., Мельничук М. О., Грінько О. О., Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А., Пеняк Ю. С., Сергієнко О. А. Комплексний підхід до досліджень зумовлює розробку напрямків удосконалення обліку і контролю витрат

виробництва, в тому числі завдяки напрацюванням вчених Алексєєвої А. В., Васильєвої В. Г. Меліхової Т. О., Троян О. В., Лауреанті Д. С. Отже, різноманітність поглядів та думок вчених на концепцію обліку і контролю витрат виробництва підтверджує актуальність теми кваліфікаційного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних засад та визначення прикладних аспектів обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві для розробки практичних рекомендацій з їх удосконалення.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі акцентовано увагу на вирішенні наступних завдань:

- розкрити економічну сутність витрат на виробництво на підприємстві;
- дослідити витрати виробництва як об'єкт обліку і контролю на підприємстві;
- розкрити нормативне регулювання обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві;
- провести аналіз економічних показників діяльності та фінансового стану ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»;
- розкрити організаційні аспекти обліку та облікової політики в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»;
- проаналізувати стан обліку витрат виробництва в досліджуваному підприємстві;
- розробити напрямки удосконалення обліку витрат виробництва на підприємстві;
- розкрити напрямки інтеграції аналітичного інструментарію в систему контролю витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»;
- проаналізувати стан контролю витрат виробництва в досліджуваному підприємстві;

- розробити напрямки удосконалення контролю витрат виробництва на підприємстві.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є процес виробництва та формування витрат виробництва на підприємстві.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність засад теоретичного, організаційного, прикладного та методичного спрямування в контексті обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві.

Методи дослідження. Кваліфікаційне дослідження було здійснено в рамках системного підходу. Методів логічного та причинно-наслідкового зв'язку дозволили сформулювати власні висновки з дослідження. Для узагальнення теоретичних аспектів було використано методи синтезу і аналізу, опису, узагальнення; Практичні аспекти було сформульовано завдяки методу спостереження за діяльністю досліджуваного підприємства. Для аналітичних розрахунків було використано економіко - статистичні методи - порівняння, індексний, табличний метод, методи візуалізації.

Наукова новизна одержаних результатів представлена розробленими пропозиціями щодо удосконалення обліку і контролю витрат виробництва в досліджуваному підприємстві і полягає в наступному:

удосконалено:

- документальне оформлення формування рівня витрат в динаміці шляхом впровадження Звіту про динаміку витрат виробництва, в якому буде відображатись сума загальних витрат за певний період та порівняння їх з сумою одержаних доходів, що забезпечить можливість визначити ступінь покриття витрат на виробництво за рахунок одержаних доходів та розробити рішення щодо усунення відхилень від запланованих показників;

- організаційний підхід до контрольних процедур на основі розробленого алгоритму контролю витрат виробництва для потреб управління на підприємстві, що поєднує принципи ефективності, доцільності й інноваційного підходу та дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти в

діяльності, оптимізувати рівень і структуру витрат й підвищити ефективність бізнесу вцілому;

дістало подальшого розвитку:

- управлінський підхід до обліку витрат виробництва за допомогою пропонованого управлінського звіту з витрат виробництва за результатами ABC-аналізу, який можна інтегрувати в комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія» з можливістю його візуалізації, що дасть можливість визначити витрати, які є релевантними для потреб управління, та розробити своєчасні й оперативні рішення щодо оптимізації рівня і структури витрат виробництва;

- методичний підхід до контролю витрат виробництва шляхом пропонованого тесту внутрішнього контролю з переліком конструктивних питань, що дасть можливість виявити слабкі місця, забезпечить прозорість застосовуваних контрольних процедур та підвищить його ефективність в актуальних умовах діяльності.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Окремі результати дослідження, зокрема управлінський аспект обліку витрат виробництва, було представлено на II Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 30-31 жовтня 2024 р.).

Публікації. Окремі результати кваліфікаційного дослідження опубліковано у 2 наукових працях, зокрема, 1 науковій статті у співавторстві у фаховому Інтернет-виданні (внесок автора полягає у обґрунтуванні необхідності синергії обліку, аналізу і контролю) та 1 теза (одноосібно) у збірнику матеріалів конференції.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 54 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 66 сторінок комп'ютерного тексту, робота містить 5 таблиць та 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Економічна сутність витрат на виробництво на підприємстві

Процес виробництва на підприємстві є важливою складовою бізнесу, адже вироблена продукція, виконані роботи або надані послуги є джерелом одержання доходу від їх реалізації і прибутку в цілому. Проте процес виробництва зумовлює споживання матеріальних цінностей, оплачувану працю учасників виробничого процесу, залучення обладнання та інших активів, що пов'язано з виготовленням продукції, наданням послуг чи виконанням робіт. Вартість використаних ресурсів в виробничому процесі відображається в розмірі витрат виробництва. Вчений Каленич І. С. відзначає, що «при здійсненні своєї діяльності підприємства здійснюють витрати для виробництва продукції з метою отримання доходу. Це два кінцеві показники й основні фактори фінансового результату діяльності підприємства» [15]. Проаналізуємо економічну сутність витрат на виробництво на підприємстві в контексті впливу на ефективність бізнесу.

Аналіз фахової літератури виявив різноманітність поглядів вчених на сутність витрат виробництва та підходи до її визначення. Підтримуємо думку фахівців Міньковської А.В., Васільєвої Л.М. та Залогіна О.Г. щодо визначення процесу виробництва на підприємстві «як накопичення витрат, пов'язаних з виробництвом продукції з однієї сторони та перетворення накопичених витрат у результати у вигляді готової продукції з іншої» [27]. Фахівчиня Родіна О. В. відзначає, що «витрати є «складним економічним явищем, яке тісно пов'язане з усіма елементами процесу управління, що забезпечують безперервність виробництва та впливають на показники діяльності підприємства через вплив на прибуток» [50]. Вчені Педченко Н. С., Тітенко Л. В., Мілька А. І., Артюх-Пасюта О. В. та Тітенко Ю. А.

характеризують витрати «як економічну категорію, пов'язану з бажаним результатом, доходом, незавершеним виробництвом, ресурсом, амортизацією, що символізує спожиті ресурси, виплати, витрачені кошти» [36].

Вчений Мовчанюк А.В. акцентує увагу, що витрати уособлюють процес використання «економічних ресурсів, що є у розпорядженні підприємства, під час виробництва виробленої продукції та виступають одним з найуживаніших показників, що характеризують умови та ефективність власного виробництва» [28]. Вчені Педченко Н. С., Тітенко Л. В., Мілька А. І., Артюх-Пасюта О. В. та Тітенко Ю. А. відзначають, що в економічній літературі щодо визначення сутності витрат виробництва «акцент зміщено на матеріальній складовій (спожиті ресурси, витрачені кошти, витрати активу, виплати, спожиті засоби виробництва, спожиті засоби праці)» [36]. Вчені Гуцаленко Л. В. та Безух С. Ю. акцентують увагу, що «витрати на виробництво готової продукції відграють важливу роль у формуванні інформації про господарську діяльність підприємства» [12].

Підтримуємо думку фахівців Педченко Н. С., Тітенко Л. В., Мільки А. І., Артюх-Пасюти О. В. та Тітенко Ю. А., що «в сучасних підходах до ідентифікації витрат мова йде не лише про матеріальні відшкодування, але і про відшкодування витрат на оплату праці та нарахування на неї» [36]. Наразі важливого значення набуває соціальна відповідальність бізнесу, тобто орієнтація не лише на прибутковість, але й на задоволення соціальних потреб, тому така складова витрат виробництва, як оплата праці учасників виробничого процесу, наразі є присутньою в трактуванні поняття витрат виробництва. Визначення, яке наводить вчений Каленич І. С. враховує необхідність відшкодування витрат праці в процесі виробництва, зокрема, автор розглядає витрати як «скорочення економічної вигоди протягом звітного періоду у вигляді вирахування або скорочення активів за межами підприємства, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу» [15].

Узагальнюючи думки вчених, відзначимо вдаль, на наш погляд, трактування поняття витрат виробництва фахівців Педченко Н. С., Тітенко Л. В., Мільки А. І., Артюх-Пасюти О. В. та Тітенко Ю. А. як кількісний показник «використаних ресурсів, що були задіяні у процесі діяльності підприємства та відтворені в грошовому вимірнику для отримання прибутку, а також нарощення зобов'язань перед кредиторами та бюджетом» [36]. На думку вчених Овчарової Н., Кравченко О. та Бобошко Р. для успішної діяльності необхідним є «формування релевантного інформаційного забезпечення яке б найкращим чином відображало існуючий та потенційний вплив цілого спектру зовнішніх та внутрішніх факторів діяльності підприємств» [33]. Аналогічної думки дотримується фахівчиня Жиліна Ю.П., відзначаючи, що «обліково-аналітичне забезпечення повинно спрямовуватись на оцінювання діяльності підприємства, формування й надання релевантної інформації, оперативне реагування на зміни як зовнішнього, так і внутрішнього економічного середовища» [14]. Вчені наголошують на взаємозв'язку витрат виробництва з умовами ведення бізнесу, що вчені виокремлюють як зовнішні та внутрішні чинники, які візуалізовано на рис. 1.1.

Вчена Мовчанюк А.В. наголошує, що «економічну ефективність виробництва можливо виразити формулою – максимум продукції при мінімумі виробничих витрат» [28]. Авторка акцентує увагу, що «ніякий економічний ефект не буде виправданим, якщо в результаті мінімізації виробничих витрат буде погіршення виробництва продукції» [28]. Підтримуємо думку вченої, адже необгрунтоване зменшення окремої статті витрат, наприклад, внаслідок використання недостатньо якісної сировини, зумовить зменшення обсягів виробництва, наявність браку у виробництві. Водночас підвищення витрат, наприклад, на закупівлю якісних запасів підвищить продуктивність виробництва, тим самим зменшуючи рівень витрат в розрахунку на одиницю продукції. Тому одним з завдань системи

управління на підприємстві є розробка напрямків оптимізації витрат з огляду на економічну ефективність виробництва.



Рис. 1.1. Чинники формування витрат виробництва на підприємстві
Джерело: складено за матеріалами [28, 15] та висновків автора

Таким чином, процес виробництва на підприємстві є важливою складовою бізнесу, адже вироблена продукція, виконані роботи або надані послуги є джерелом одержання доходу від їх реалізації і прибутку в цілому. Проте процес виробництва зумовлює споживання матеріальних цінностей, оплачувану працю учасників виробничого процесу, залучення обладнання та інших активів, що пов'язано з виготовленням продукції, наданням послуг чи виконанням робіт. Вартість використаних ресурсів в виробничому процесі

відображається в розмірі витрат виробництва. Необгрунтоване зменшення окремої статті витрат, наприклад, внаслідок використання недостатньо якісної сировини, зумовить зменшення обсягів виробництва, наявність браку у виробництві. Водночас підвищення витрат, наприклад, на закупівлю якісних запасів підвищить продуктивність виробництва, тим самим зменшуючи рівень витрат в розрахунку на одиницю продукції. Тому одним з завдань системи управління на підприємстві є розробка напрямків оптимізації витрат з огляду на економічну ефективність виробництва.

1.2. Витрати виробництва як об'єкт обліку і контролю на підприємстві

Система обліку і контролю на підприємстві є важливою складовою системи управління на підприємстві, адже, облік виступає інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень, контроль виступає регулятивним інструментом, який покликаний на перевірку якості, достовірності облікових даних, визначення показників ефективності бізнесу шляхом порівняння фактичних показників з нормативними та допустимими даними. Підтримуємо думку фахівців Овчарової Н., Кравченко О. та Бобошко Р., що система обліку в цілому покликана «накопичувати та систематизувати інформацію та в подальшому на її підставі здійснювати системний аналіз, реалізовувати багатовекторний контроль результатів діяльності, оцінювати ризики та перспективи подальшого розвитку» [33]. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. відзначають, що «саме облік як інформаційний потік, обернений процесу управління, буде не лише відображати дійсність, але й готувати інформацію для моделювання економіки підприємства в майбутньому» [29]. Бондаренко Н. відзначає, що «кожному підприємству необхідно мати чітко врегульовану систему внутрішнього контролю, оскільки це основа для прийняття управлінських

рішень» [5]. Отже, витрати виробництва в будь-якому разі виступають як об'єкт системи обліку і контролю на підприємстві.

Фахівці Глушач Ю. та Фальченко О. наголошують, що «сама інформація про витрати є ключовою при ціноутворенні на готову продукцію, при прийнятті ефективних управлінських рішень з метою забезпечення рентабельності підприємства» [10]. Бондаренко Н. наголошує на обліковій задачі щодо «виявлення економічних наслідків понесення витрат після закінчення виробничого процесу, тобто бухгалтерські витрати виникають тоді, коли відбувається документальне оформлення факту зменшення активів або збільшення зобов'язань» [5]. Алексєєва А. В. та Васільєва В.Г. акцентують увагу на тому, що «у ринкових умовах господарювання головними умовами ефективного управління виробничим підприємством є повнота, достовірність та оперативність інформації про витрати, які формують собівартість виготовленої продукції» [1]. Вчені наголошують, що саме облік витрат виробництва є ключовою складовою інформаційної системи обліку на підприємстві.

На якості облікового забезпечення ґрунтують дослідження вчені Биба В. В., Пінчук Н. М., Ващенко Н. Ю., відзначаючи, що «існуюча система обліку витрат на внутрішнє виробництво повністю відповідає вимогам централізованого управління економікою і забезпечує інформацію про фактичну вартість продукції в основному для національного ціноутворення» [2]. На комплексному підході до обліку витрат наголошує Бондаренко Н.М., оскільки лише на основі повної та своєчасної інформації «про розмір та види витрат управлінський персонал має змогу своєчасно реагувати на зміни й коригувати небажані відхилення в діяльності за рахунок прийняття відповідних управлінських рішень» [5].

Фахівці Кравченко О.В. та Леоненко К.О. зазначають, що інформаційний простір щодо формування витрат дуже важливий, адже, від нього «буде залежати рівень управління ними, рентабельність виробництва, виявлення резервів зниження собівартості продукції, визначення цін на

продукцію, а також прийняття необхідних управлінських рішень» [20]. Фахівці Биба В. В., Пінчук Н. М. та Ващенко Н. Ю. відзначають певні дискусійні моменти, зокрема, «однак система обліку витрат не завжди використовується ефективно на практиці через відсутність глобального стимулу для зменшення виробничих витрат та створення оптимальної системи управління» [2].

Підтримуємо думку вченого Мовчанюк А.В., що «загальна система управління витратами включає в себе декілька взаємопов'язаних підсистем та напрямів системи планування, обліку, аналізу і контролю витрат» [28]. Аналогічної думки дотримуються фахівці Кравченко О.В. та Леоненко К.О., зазначаючи, що «аналіз витрат допомагає виявити ефективність та визначити оптимальний розмір витрат, перевірити якісні показники роботи, правильно встановити ціни, регулювати та контролювати витрати, планувати рівень рентабельності виробництва» [20]. Отже, аналіз витрат виступає необхідною складовою системи управління, адже, дозволяє визначати вплив факторів на рівень і структуру витрат, рівень понаднормативних витрачання, виявляти резерви для оптимізації рівня витрат тощо. Погоджуємось з думкою Бондаренко Н., що актуальні умови бізнесу «вимагають від підприємств гнучкої політики та здатності швидко відреагувати на будь-які зміни, вчасно вжити відповідні заходи та здійснити корективи фінансово-господарської діяльності» [5]. Адаптація до актуальних умов бізнесу можлива лише на основі обґрунтованих аналітичних розрахунків.

Погоджуємось з думкою фахівців Кравченко О.В. та Леоненко К.О., що «головним призначенням обліку виробничих витрат є контроль за виробничою діяльністю та управління витратами, які необхідні для її реалізації» [20]. Фахівці Гуцаленко Л. В. та Безух С. Ю. відзначають, що «у сучасних умовах господарювання особливу роль відіграє контрольна функція обліку витрат, дієвість якої забезпечується через функціональні особливості елементів методу бухгалтерського обліку» [12]. Вчені Биба В. В., Пінчук Н. М. та Ващенко Н. Ю. характеризують контроль витрат як динамічний процес,

який «включає дії керівництва, метою яких є досягнення високих економічних результатів діяльності компанії. Це не тільки знижує витрати, але і поширюється на всі засоби контролю» [2].

Підсумовуючи погляди вчених на витрати виробництва як об'єкт обліку та контролю, не можемо не відзначити твердження Пеняк.Ю.С. та Сергієнко О.А., що «дослідження витрат є надзвичайно актуальним для управління підприємствах будь-якого типу і є важливим елементом стратегічного управління та прийняття рішень» [37]. Саме рівень витрат формує суму прибутку, тим самим впливає на конкурентоспроможність бізнес-суб'єкта, його ділову активність та фінансову стабільність. Якісний обліково-аналітичний ресурс та ефективні контрольні процедури виконують ряд завдань для потреб управління та підвищення ефективності бізнесу, які узагальнено на рис. 1.2.

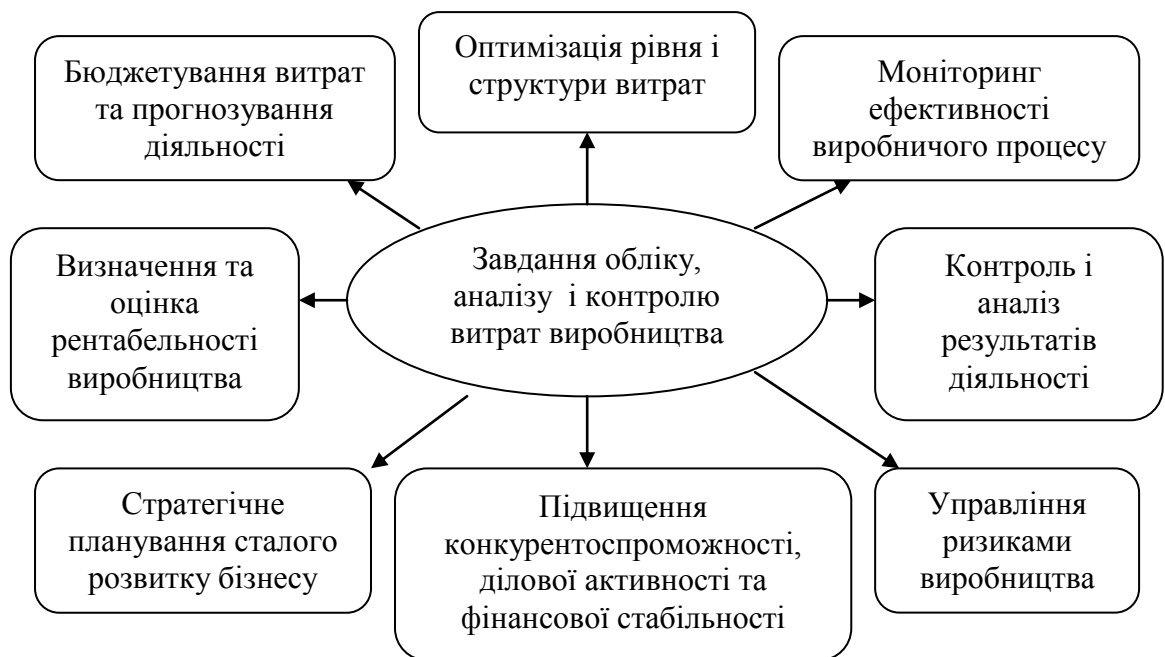


Рис. 1.2. Завдання обліково-аналітичного забезпечення та системи контролю витрат виробництва на підприємстві

Джерело: складено автором за [37].

Інформація про рівень і структуру витрат дозволяє виокремити резерви їх оптимізації, наприклад, зменшити випадки понаднормативного витрачання запасів, некоректного розподілу загальновиробничих витрат тощо, що стане одним з напрямків підвищення ефективності та прибутковості бізнесу. Планування окремих видів витрат та дотримання запланованих норм дасть можливість розробляти тактичні шляхи досягнення стратегічної мети в контексті збереження та підвищення фінансової стабільності суб'єкта підприємства. Моніторинг ефективності виробничого процесу дозволить виявити вузькі та слабкі місця, що може стати основою для розробки управлінських рішень, наприклад, із збільшення окремих витрат та підвищення за рахунок цього обсягу виходу продукції, що в кінцевому варіанті збільшить сумарний розмір витрат виробництва, проте в розрахунку на одиницю продукції рівень витрат зменшиться внаслідок збільшення обсягів виробництва. Аналіз витрат виробництва дозволяє надати оцінку реальної рентабельності виробництва, що вплине на розробку і прийняття управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності та оцінки ризиків бізнесу, а також запланувати тактичні шляхи в контексті реалізації стратегії розвитку.

Таким чином, система обліку і контролю на підприємстві є важливою складовою системи управління на підприємстві, адже, облік виступає інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень, контроль виступає регулятивним інструментом, який покликаний на перевірку якості, достовірності облікових даних, визначення показників ефективності бізнесу шляхом порівняння фактичних показників з нормативними та допустимими даними. Саме рівень витрат формує суму прибутку, тим самим впливає на конкурентоспроможність бізнес-суб'єкта, його ділову активність та фінансову стабільність. Якісний обліково-аналітичний ресурс та ефективні контрольні процедури виконують ряд завдань для потреб управління та підвищення ефективності бізнесу.

1.3. Нормативне регулювання обліку і контролю витрат виробництва на підприємстві

Облік і контроль витрат виробництва регламентується відповідними законодавчими органами, що реалізовується у нормативному регулюванні за допомогою відповідних законів, наказів Міністерства фінансів України, Методичних положень, Положень тощо. Кожен з нормативних актів займає певний ієрархічний рівень, зокрема, викладені питання в законах є основою для розробки Міністерством фінансів України Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Для суб'єктів підприємництва виконання законів та наказів Міністерства фінансів України є обов'язковим, проте з огляду на особливості діяльності кожного суб'єкта підприємництва розробляються Методичні рекомендації щодо застосування норм тих чи інших нормативних актів, які враховують специфічні аспекти бізнес-діяльності та мають рекомендаційний характер. На особливу увагу заслуговує облікова політика окремого суб'єкта підприємництва, адже, норми законодавства дозволяють підприємствам самостійно формувати свою облікову політику та зобов'язують зафіксувати зазначений вибір у локальних нормативних актах.

На рис. 1.3. узагальнено нормативне регулювання обліку та контролю витрат виробництва на підприємстві. Зокрема, в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [47] дано визначення витрат та наведено порядок їх відображення в фінансовій звітності підприємства. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [32] визначає склад витрат виробництва та методичні підходи до їх обліку. В Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) визначено статті витрат, наведено методику обчислення собівартості продукції. В «Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань» [45] визначено методичні засади проведення інвентаризації на підприємстві. Наказ про облікову політику на

підприємстві фіксує застосовувані на підприємстві статті витрат, субрахунки для обліку витрат виробництва. В Наказах на проведенні інвентаризації та склад комісії визначаються суб'єкти контрольних процедур та періодичність їх проведення.

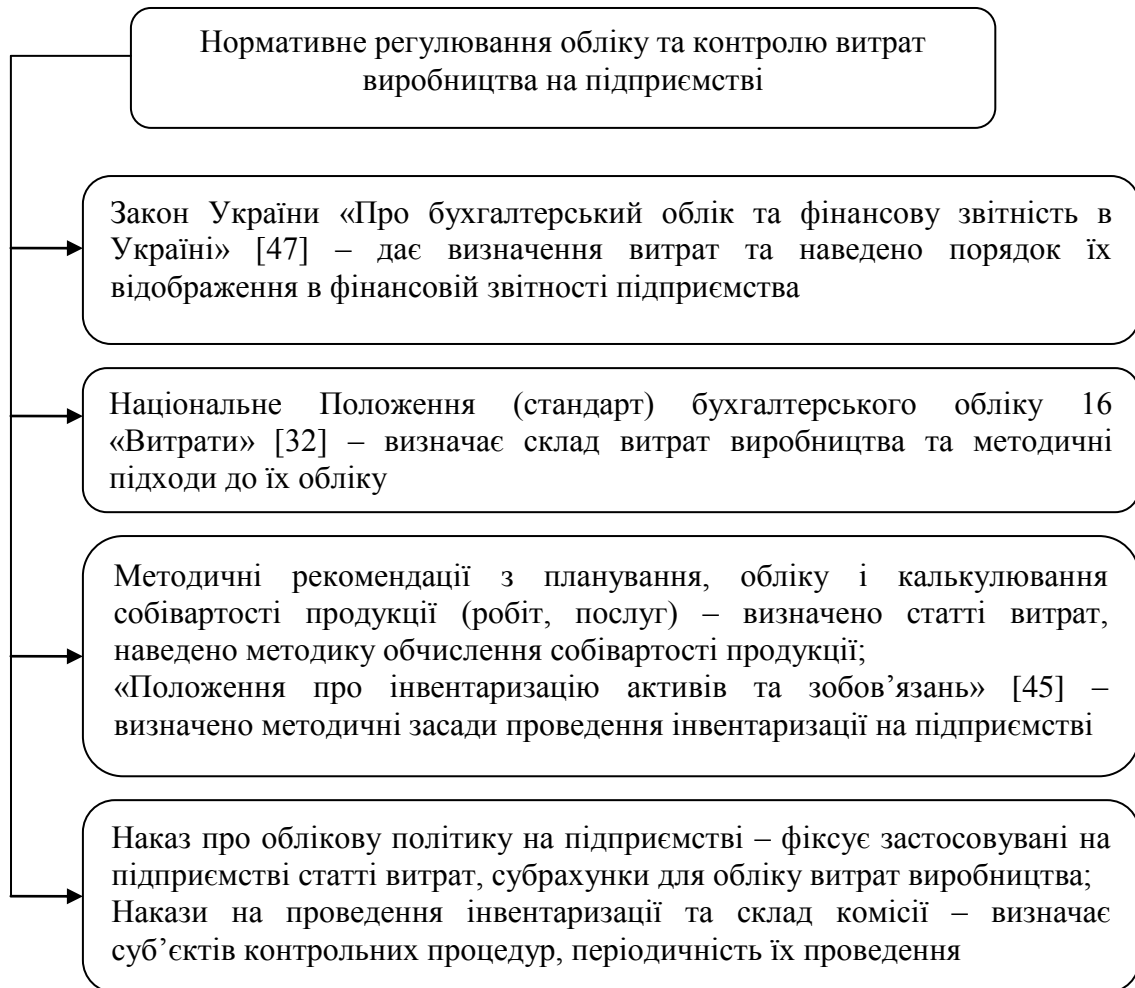


Рис. 1.3. Нормативне регулювання обліку та контролю витрат виробництва на підприємстві

Джерело: складено автором

Таким чином, облік і контроль витрат виробництва регламентується відповідними законодавчими органами, що реалізовується у нормативному регулюванні за допомогою відповідних законів, наказів Міністерства фінансів України, Методичних положень, Положень тощо. Для суб'єктів підприємництва виконання законів та наказів Міністерства фінансів України

є обов'язковим, проте Методичні рекомендації щодо застосування норм тих чи інших нормативних актів, які враховують специфічні аспекти бізнес-діяльності, мають рекомендаційний характер. На особливу увагу заслуговує облікова політика окремого суб'єкта підприємництва, адже, норми законодавства дозволяють підприємствам самостійно формувати свою облікову політику та зобов'язують зафіксувати зазначений вибір у локальних нормативних актах.

Висновки до розділу 1

1. Процес виробництва на підприємстві є важливою складовою бізнесу, адже вироблена продукція, виконані роботи або надані послуги є джерелом одержання доходу від їх реалізації і прибутку вцілому. Проте процес виробництва зумовлює споживання матеріальних цінностей, оплачувану працю учасників виробничого процесу, залучення обладнання та інших активів, що пов'язано з виготовленням продукції, наданням послуг чи виконанням робіт. Вартість використаних ресурсів в виробничому процесі відображається в розмірі витрат виробництва.

2. Необгрунтоване зменшення окремої статті витрат, наприклад, внаслідок використання недостатньо якісної сировини, зумовить зменшення обсягів виробництва, наявність браку у виробництві. Водночас підвищення витрат, наприклад, на закупівлю якісних запасів підвищить продуктивність виробництва, тим самим зменшуючи рівень витрат в розрахунку на одиницю продукції. Тому одним з завдань системи управління на підприємстві є розробка напрямків оптимізації витрат з огляду на економічну ефективність виробництва.

3. Система обліку і контролю на підприємстві є важливою складовою системи управління на підприємстві, адже, облік виступає інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень, контроль виступає

регулятивним інструментом, який покликаний на перевірку якості, достовірності облікових даних, визначення показників ефективності бізнесу шляхом порівняння фактичних показників з нормативними та допустимими даними. Саме рівень витрат формує суму прибутку, тим самим впливає на конкурентоспроможність бізнес-суб'єкта, його ділову активність та фінансову стабільність. Якісний обліково-аналітичний ресурс та ефективні контрольні процедури виконують ряд завдань для потреб управління та підвищення ефективності бізнесу.

4. Інформація про рівень і структуру витрат дозволяє виокремити резерви їх оптимізації, наприклад, зменшити випадки понаднормативного витрачання запасів, некоректного розподілу загальновиробничих витрат тощо, що стане одним з напрямків підвищення ефективності та прибутковості бізнесу. Моніторинг ефективності виробничого процесу дозволить виявити вузькі та слабкі місця, що може стати основою для розробки управлінських рішень. Аналіз витрат виробництва дозволяє надати оцінку реальної рентабельності виробництва, що вплине на розробку і прийняття управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності та оцінки ризиків бізнесу, а також запланувати тактичні шляхи в контексті реалізації стратегії розвитку.

5. Облік і контроль витрат виробництва регламентується відповідними законодавчими органами, що реалізовується у нормативному регулюванні за допомогою відповідних законів, наказів Міністерства фінансів України, Методичних положень, Положень тощо. Для суб'єктів підприємництва виконання законів та наказів Міністерства фінансів України є обов'язковим, проте Методичні рекомендації щодо застосування норм тих чи інших нормативних актів, які враховують специфічні аспекти бізнес-діяльності, мають рекомендаційний характер. На особливу увагу заслуговує облікова політика окремого суб'єкта підприємництва, адже, норми законодавства дозволяють підприємствам самостійно формувати свою облікову політику та зобов'язують зафіксувати зазначений вибір у локальних нормативних актах.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Аналіз економічних показників діяльності та фінансового стану ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» є суб'єктом видавничої діяльності, з місцем юридичної реєстрації в м.Бахмут Донецької області, але з початком повномасштабної війни в країні підприємство було релоковано в м.Одесу. Редакційна робота є важливою складовою процесу випуску періодичних видань, адже, в сферу виробничих завдань входить підготовка та випуск періодичних видань, включаючи інформаційне наповнення випуску, редагування інформації, контроль якості інформації. Редакція газети має в штаті відповідно головного редактора, редакторів, дизайнерів, коректорів, верстальників та інших працівників, які мають відношення до редакторської роботи, а також журналістів, які готують матеріал.

Головний редактор готує тематику номерів та координує випуски. Журналісти збирають необхідний матеріал, беруть інтерв'ю, аналізують інформаційні ресурси та формують статті. В ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» висуваються вимоги до журналістів в контексті дотримання етичних принципів та журналістських стандартів. Перевіркою текстів на відповідність стандартам редакційної політики, а також на дотримання правил граматики та орфографії займаються коректори текстів.

Окрім основної редакторської діяльності, ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» має робочі відносини з рекламодавцями, адже, розміщує в випуску періодичного видання рекламу на замовлення. Не менш важливим є співпраця редакції газети з громадськістю на предмет висвітлення питань соціального характеру. В ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» також є підрозділ, який займається наповненням сайту газети. Журналістська

діяльність відрізняється постійним пошуком інформації, тому в редакції також працює вечірній редактор, технічні працівники мають змінний графік роботи.

Проаналізуємо діяльність ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» з економічної точки зору. На рис. 2.1. наведено динаміку показників ефективності діяльності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

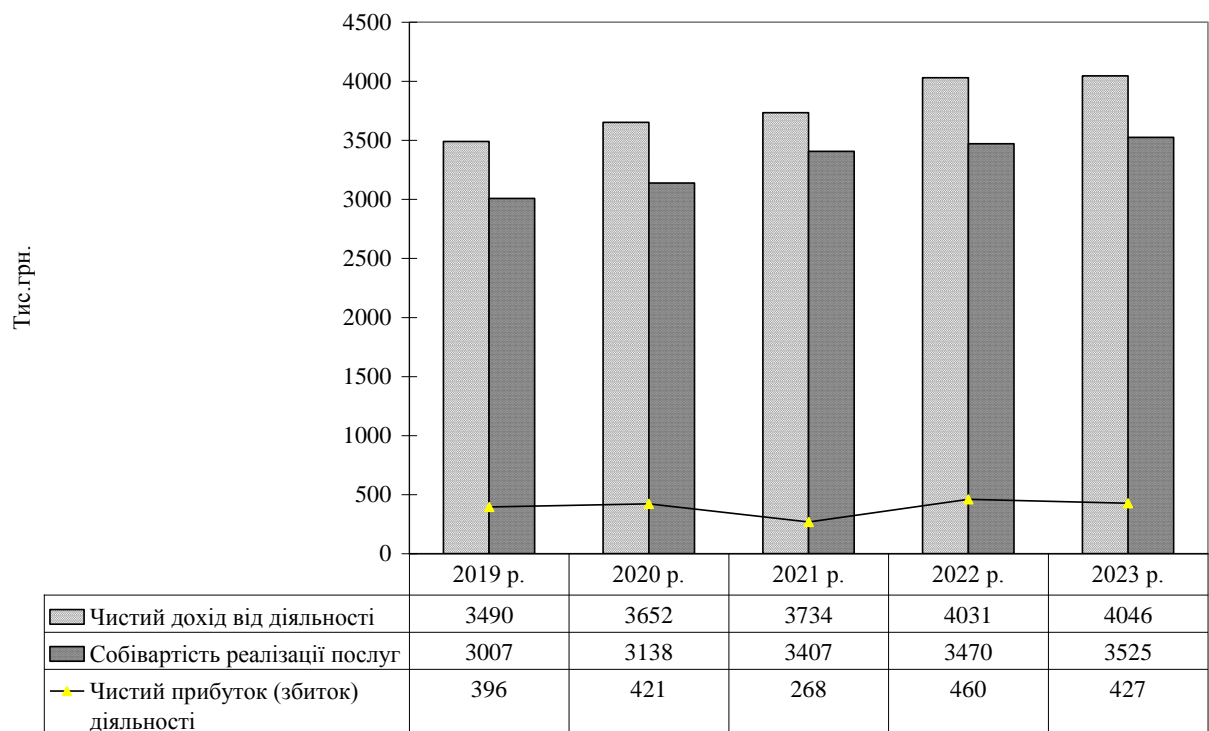


Рис. 2.1. Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Як бачимо з наведеного рисунку, динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за аналізований період 2019-2023рр. має позитивну тенденцію. Зокрема, сума доходу від надання редакторських послуг підвищилась на 15,9%. Проте темпи підвищення собівартості виконаних робіт переважають над темпами зростання доходу, зміна розміру витрат, пов'язаних з наданням послуг, складає 17,2%.

Зазначена тенденція зумовлює зміну чистого прибутку за аналізований період на 8%.

На показники діяльності підприємства впливають зовнішні та внутрішні чинники. Зовнішні чинники складно контролювати, проте внутрішні чинники формуються безпосередньо на підприємстві. Одним з таких чинників виступає ефективність використання активів підприємства, зокрема, оборотних та необоротних. На рис. 2.2. наведено динаміку показників ефективності використання оборотних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за період 2019-2023 рр.

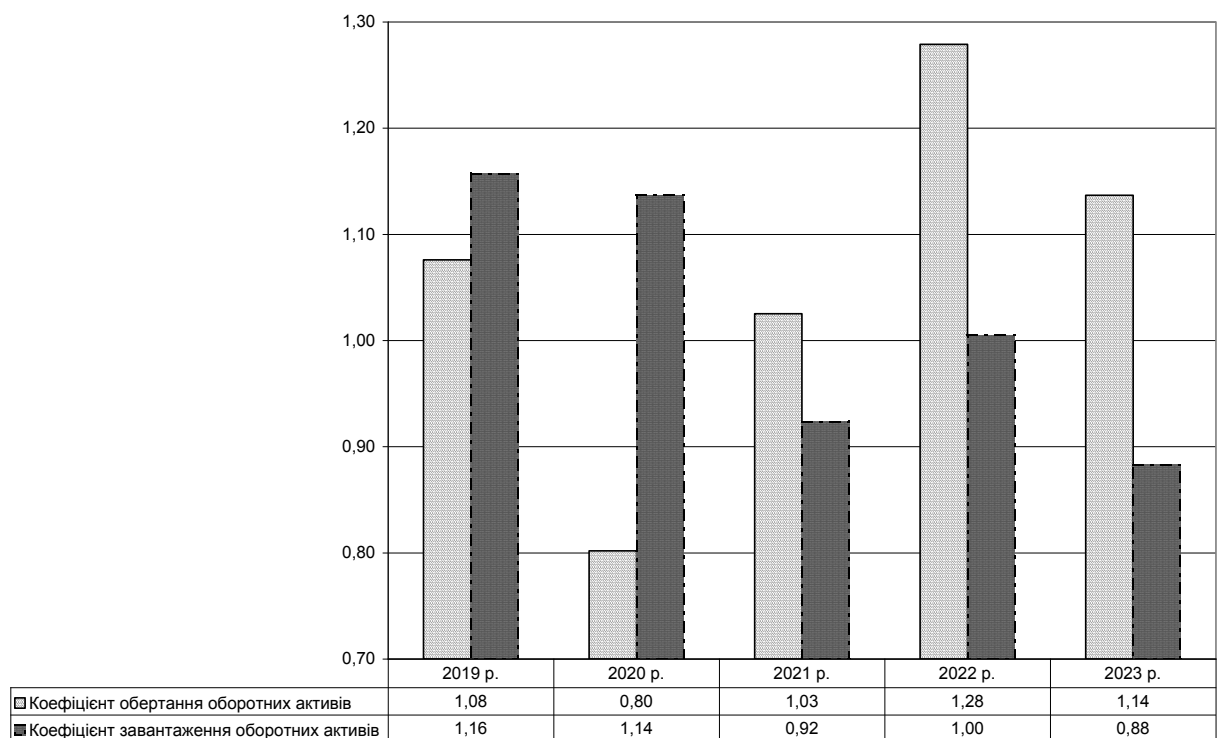


Рис. 2.2. Динаміка показників ефективності використання оборотних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Як бачимо з рисунку, динаміка коефіцієнту обертання оборотних активів має певні коливання протягом аналізованого періоду. Вцілому в 2023 році зазначений показник змінився на 5,66% порівняно з 2019 роком. Отже, період, протягом якого оборотні активи повністю використовуються в

діяльності, трішки став швидшим. Коефіцієнт завантаження оборотних активів в цілому має тенденцію до зниження на 23,68%, водночас несуттєве підвищення спостерігається в 2022 році. Цей коефіцієнт означає рівень співвідношення доходу від діяльності та суми оборотних активів, отже, негативна тенденція зміни досліджуваного показника пов'язана з пришвидшенням періоду використання оборотних активів.

На рис. 2.3 наведено динаміку показників ефективності використання необоротних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за період 2019-2023 рр.

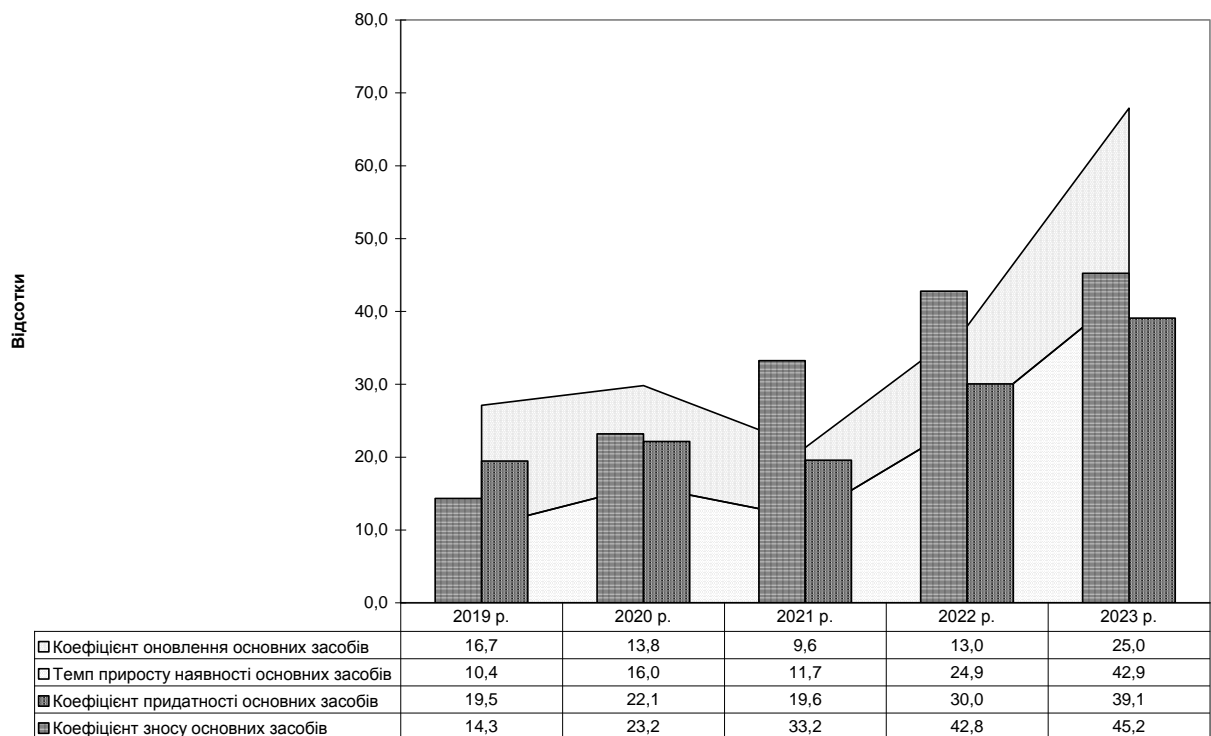


Рис. 2.3. Динаміка показників ефективності використання необоротних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

На діаграмі наведено в цілому позитивну динаміку показників ефективності використання необоротних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за аналізований період. Найбільше підвищення спостерігається в тенденціях зміни коефіцієнту оновлення основних засобів – майже в 4 рази,

водночас коефіцієнт оновлення змінився лише в 1,5 рази, отже, збільшення вартості основних засобів відбулось внаслідок індексації вартості необоротних активів. Підвищення коефіцієнту зносу є логічним з огляду на динаміку показників ефективності використання необоротних активів ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД».

Результативність діяльності також можна прослідкувати в розрізі показників ліквідності, які характеризують можливість підприємства погашати свої зобов'язання своїми фінансовими активами або іншими активами в фінансовому еквіваленті. Показники ліквідності тотожні визначенню платоспроможності підприємства та характеризують фінансовий стан підприємства, його фінансову стійкість та фінансову стабільність, а також рівень ефективності реалізації політики управління фінансами. На рис. 2.4 наведено динаміку показників ліквідності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД».

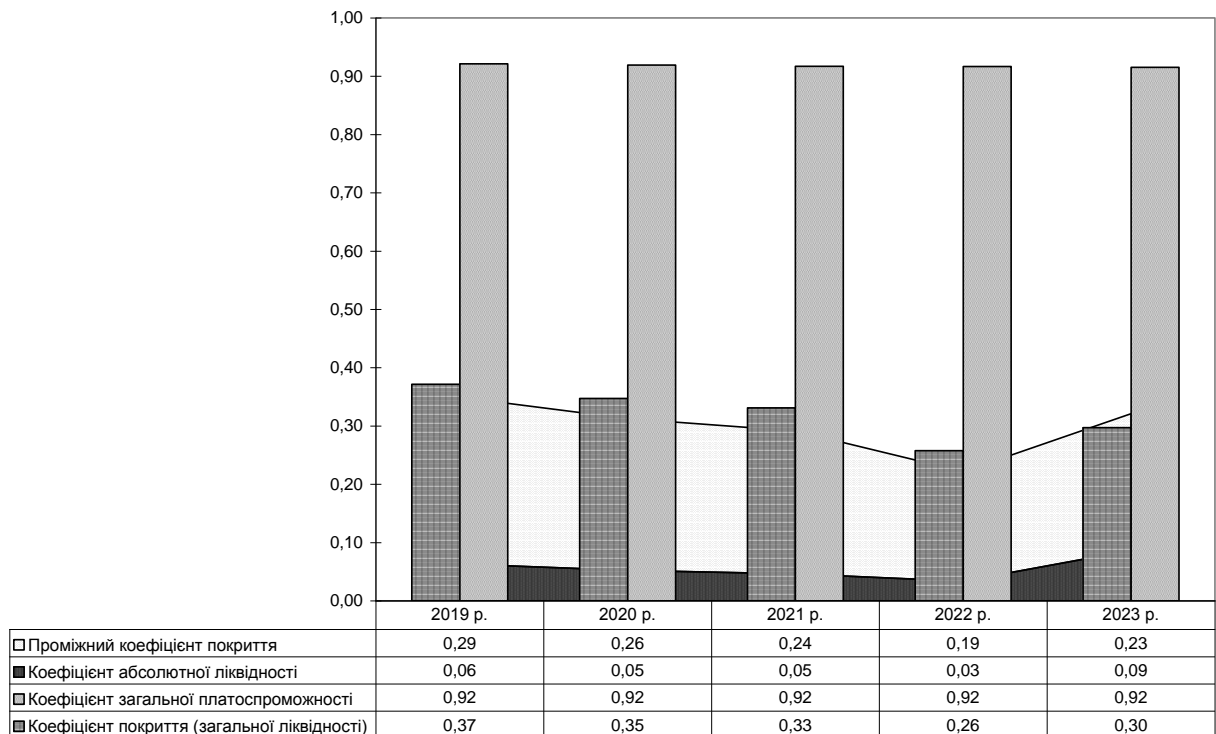


Рис. 2.4. Динаміка показників ліквідності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Як бачимо з наведеного рисунку, коефіцієнти ліквідності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» протягом періоду 2019 – 2023 рр. мають певні коливання. Зокрема, в 2023 році порівняно з 2019 роком лише коефіцієнт абсолютної ліквідності підвищився на 36,71%, проте його значення значно нижче нормативного – 0,2, що свідчить про недостатній рівень спроможності забезпечити потреби своєї діяльності власними фінансовими ресурсами. Отже, виникає необхідність залучення коштів, наприклад, кредитування або кредиторська заборгованість. Показник проміжної та загальної ліквідності мають тенденцію до зменшення, їх значення та динаміка також суттєво відрізняються від нормативного. Показник платоспроможності за аналізований період не змінюється, отже, система управління розробляє та вживає недостатньо заходів щодо підвищення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

Отже, ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» є суб'єктом видавничої діяльності, з місцем юридичної реєстрації в м.Бахмут Донецької області, але з початком повномасштабної війни в країні підприємство було релоковано в м.Одесу. Редакційна робота є важливою складовою процесу випуску періодичних видань, адже, в сферу виробничих завдань входить підготовка та випуск періодичних видань, включаючи інформаційне наповнення випуску, редагування інформації, контроль якості інформації. Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за аналізований період 2019-2023рр. має позитивну тенденцію. Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності значно нижче нормативного – 0,2, що свідчить про недостатній рівень спроможності забезпечити потреби своєї діяльності власними фінансовими ресурсами. Показник платоспроможності за аналізований період не змінюється, отже, система управління розробляє та вживає недостатньо заходів щодо підвищення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

2.2. Організаційні аспекти обліку та облікової політики в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Облікова служба ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» представлена головним бухгалтером та його помічником. Оптимальну кількість працівників бухгалтерії можна вирахувати за нормативом у вигляді формули:

$$Ч = \frac{T_3}{\Phi} \times K \times K_{\text{кпз}} \quad (2.1),$$

де T_3 - трудомісткість річних облікових робіт в людино-годинах;

K - коефіцієнт автоматизації облікових робіт.

Для ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» розрахунок складає:

$$Ч = \frac{3562}{2080} \times 1,11 \times 1,11 = 2,11 \approx 2$$

Нормативне значення кількості працівників облікової служби співпадає з фактичним рівнем досліджуваного ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД», отже, в умовах досліджуваного підприємства облікова діяльність раціонально розподілена між фахівцями облікової служби.

Облік в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія». Відзначимо доцільність заміни цієї програми на інші пропоновані програмні продукти в країні. Для формування звітності використовується спеціалізована комп'ютерна програма Freedo – звіт. Для комунікації з ДФС використовується Електронний кабінет платника податків, де працівники облікової служби можуть побачити запити від ДФС, нарахування та факт сплати податків. Навичками використання комп'ютерних програм володіють головний бухгалтер та його помічник.

Бухгалтери мають спеціальну фахову освіту та досвід, постійно підвищують свій фаховий рівень на вебінарах. На підприємстві діє підписка на електронний бухгалтерський портал на I-Factor, що дозволяє підвищувати рівень обізнаності щодня, в тому числі в окремих питаннях за допомогою архіву номерів. Узагальнені якісні характеристики працівників облікової служби ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Якісні характеристики працівників облікової служби
ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Фахівець	Наявність фаху	Наявність досвіду	Фахові ІТ-навички	Підвищення кваліфікації
Головний бухгалтер	Вища освіта	10 років	1С: Бухгалтерія, Freedo – звіт, Електронний кабінет платника податків	Вебінари, підписка на електронний бухгалтерський портал на I-Factor
Помічник головного бухгалтера	Вища освіта	5 років	1С: Бухгалтерія, Freedo – звіт, Електронний кабінет платника податків	Вебінари, підписка на електронний бухгалтерський портал на I-Factor

Для кожного фахівця бухгалтерії затверджено посадові інструкції, в яких є перелік обов'язків, які входять в коло облікової діяльності для кожного фахівця з обліку. Організаційні аспекти обліку та облікової політики в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» можна узагальнити схематично на рис. 2.5.

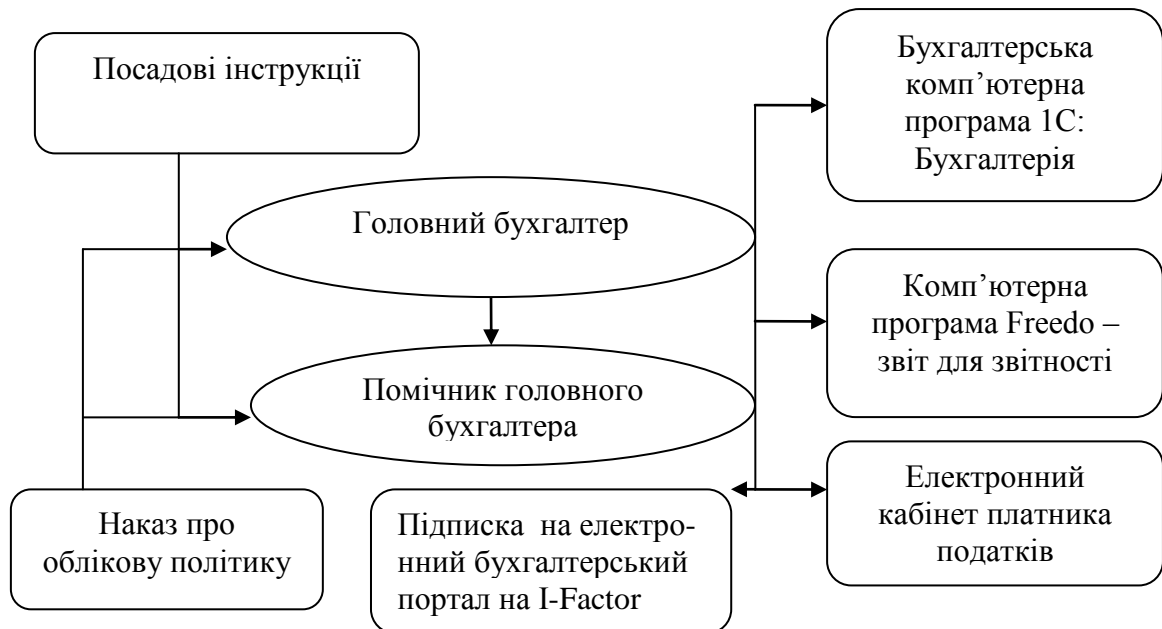


Рис. 2.5. Організаційні аспекти обліку та облікової політики в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

На досліджуваному підприємстві діє Наказ про облікову політику, в якому визначено сукупність методичних прийомів щодо відображення витрат на виробництво, зокрема, склад прямих та непрямих витрат, рахунки для обліку. Відзначимо, що в Наказі зазначено форму обліку – автоматизовану в програмі «1С: Бухгалтерія», тому в комп'ютерній програмі в налаштуваннях обрано відповідні критерії формування інформації.

Таким чином, облікова служба ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» представлена головним бухгалтером та його помічником. Нормативне значення кількості працівників облікової служби співпадає з фактичним рівнем досліджуваного підприємства. Облік в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія». Відзначимо доцільність заміни цієї програми на інші пропоновані програмні продукти в країні. Бухгалтери мають спеціальну фахову освіту та досвід, постійно підвищують свій фаховий рівень на вебінарах. На досліджуваному підприємстві діє Наказ про облікову політику, в якому визначено сукупність методичних прийомів щодо відображення витрат на виробництво, зокрема, склад прямих та непрямих витрат, рахунки для обліку.

2.3. Стан обліку витрат виробництва в досліджуваному підприємстві

Облік витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія». Облік витрат виробництва в автоматизованому вигляді представлено такими етапами: відображення прямих та непрямих витрат, калькуляцію собівартості випуску газети та узагальнення даних за звітний період. В цій програмі здійснюється реєстрація всіх витрат у відповідних документах, які формують при обробці відповідні бухгалтерські проведення. Дані первинних документів узагальнюються в програмі у вигляді спеціальних реєстрів, що дає можливість аналізувати розмір витрат та здійснювати контрольні процедури.

В програмі передбачено спеціальний документ для формування розміру собівартості випуску газети, що своєю чергою дає можливість приймати рішення щодо управління фінансами підприємства.

В комп'ютерній програмі здійснено налаштування облікової політики ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД», зокрема, визначено склад прямих та непрямих витрат, встановлено рахунки для обліку витрат (23 - Виробництво – для прямих витрат відповідно до зазначених об'єктів обліку витрат, 91 – Загальновиробничі витрати – для обліку непрямих витрат, які в кінці звітного періоду будуть розподілятися на об'єкти обліку).

Облік витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в розрізі їх видів. Серед матеріальних витрат ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» виділяються витрати на папір та фарби для друку, комплектуючі для друкарського обладнання. На витрати на оплату праці відноситься нарахована оплата праці журналістів, які надавали матеріал в газету, та технічного персоналу, відповідального за випуск газети. На нараховану оплату праці здійснюється нарахування соціальних відрахувань у вигляді суми ЄСВ. Непрямі витрати представлено орендою приміщень, комунальними послугами (освітлення, опалення), амортизацією обладнання. Ці витрати узагальнюються на рахунку 91 - Загальновиробничі витрати, які в кінці звітного періоду списуються на собівартість випуску газети.

В комп'ютерній програмі складаються видаткові накладні на витрачання матеріальних цінностей. В довіднику - Номенклатура формуються спеціальні картки на кожен вид цінностей, в яких одразу зазначено рахунок витрат. Отже, при проведенні в обліку документа Видаткова накладна автоматично формуються записи про матеріальні витрати на рахунку 23 – Виробництво. В документі Нарахування заробітної плати відображаються витрати на оплату праці. В довіднику – Співробітники зазначено рахунок витрат, на який буде відноситись оплата праці. Отже, при проведенні в обліку документа Нарахування заробітної плати автоматично формуються записи про оплату праці на рахунку 23 – Виробництво.

Загальновиробничі витрати формуються за допомогою Журналу операцій, вхідних рахунків (для відображення комунальних послуг, оплати оренди) тощо. Для узагальнення витрат на виробництво (випуск газети) в комп'ютерній програмі призначено документ Калькуляція. Узагальнення даних по рахунку 23 – Виробництво здійснюється в Оборотно-сальдовій відомості. Деталізовані звіти щодо витрат виробництва являють собою Аналіз субконто, Картка рахунку, Картка субконто, де можна зазначити критерій деталізації представлення інформації.

Схему обліку витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» наведено на рис. 2.6.



Рис. 2.6. Схема обліку витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Таким чином, облік витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія», що забезпечує автоматичне відстеження та контроль на всіх етапах випуску газети. Облік витрат виробництва в автоматизованому вигляді представлено такими етапами: відображення прямих та непрямих витрат, калькуляцію собівартості випуску газети та узагальнення даних за звітний період. Облік витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в розрізі їх видів. Для узагальнення витрат на виробництво (випуск газети) в комп'ютерній програмі призначено документ Калькуляція. Узагальнення даних по рахунку 23 – Виробництво здійснюється в Оборотно-сальдовій відомості. Деталізовані звіти щодо витрат виробництва являють собою Аналіз субконто, Картка рахунку, Картка субконто, де можна зазначити критерій деталізації представлення інформації.

2.4. Напрямки удосконалення обліку витрат виробництва на підприємстві

Облік витрат має надавати якісну інформацію для прийняття управлінських рішень. Менеджери підприємства мають розуміти, яку саме інформацію з обліку можна використати для розробки управлінських рішень. Водночас менеджери мають розуміти, як можна використати ту чи іншу інформацію. Отже, поєднання зусиль та командна робота бухгалтера та менеджера може дати відповідний результат у вигляді ефективних рішень.

Вважаємо, що бухгалтер може надавати менеджеру інформацію для аналізу структури витрат для визначення тих елементів, витрати, на які доцільно скерувати управлінську увагу. Таким інструментом управління може виступати ABC-аналіз, який на основі кумулятивного коефіцієнту в контексті накопиченої питомої ваги структурного елементу витрат дає інформацію щодо найбільш суттєвих складових витрат, які стануть в центрі

уваги для оптимізації рівня і структури витрат. Відмітимо доцільність формування інформації для потреб управління таким чином, аби менеджер зміг визначити напрями оптимізації рівня і структури витрат.

Пропонуємо до впровадження форму управлінського звіту з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу, який можна інтегрувати в комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія», що дасть можливість розробляти своєчасні та оперативні рішення щодо оптимізації рівня і структури витрат виробництва. Доступ до цієї форми звітності менеджера підприємства можна надати в режимі «Конфігуратор» комп'ютерної програми. Пропоновану форму управлінського звіту наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Пропонований управлінський звіт з витрат виробництва
за результатами АВС-аналізу

Елементи витрат	Сума витрат, тис.грн.	Відсоток від загальних витрат, %	Кумулятивний відсоток, %
Прямі витрати на оплату праці	981,42	33,00	33,00
Витратні матеріали та комплектуючі вироби	862,46	29,00	62,00
Вартість послуг зі сторони	408,63	13,74	75,74
Знос та ремонт друкарського обладнання	356,88	12,00	87,74
Витрати на соціальні заходи	215,91	7,26	95,00
Оренда друкарського цеху	148,70	5,00	100,00

Для візуалізації управлінського звіту з витрат виробництва також можна скористатися системними налаштуваннями щодо можливості формування діаграми за результатами АВС-аналізу в комп'ютерній програмі. Діаграму пропонованого управлінського звіту з витрат виробництва наведено на рис. 2.7.

Візуалізація управлінського звіту з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу дає можливість визначити витрати, які є доцільними для управління їх розміром, адже за правилом АВС-аналізу менеджери мають звертати увагу на показники до порогу Парето – 80%. В досліджуваному підприємстві такими елементами витрат є прямі витрати на оплату праці,

витратні матеріали та комплектуючі вироби та вартість послуг зі сторони. Менеджери за даними управлінського звіту зможуть прийняти обґрунтовані рішення щодо оптимізації витрат, наприклад, вибір постачальників паперу, фарб для друку та інших комплектуючих для друкарського обладнання з оптимальною ціною пропозицією та програмою лояльності для клієнтів, розробку програму мотивації для працівників підприємства щодо підвищення продуктивності праці тощо.

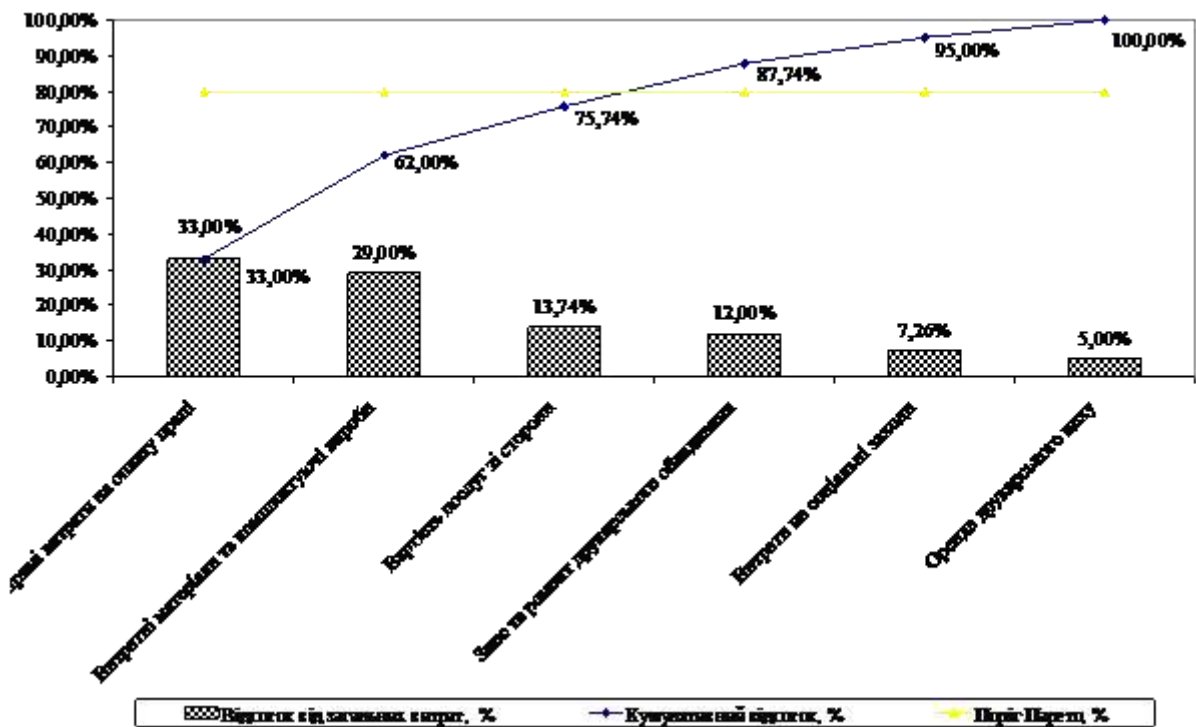


Рис. 2.7. Візуалізація управлінського звіту з витрат виробництва за результатами ABC-аналізу

Для оперативного управління важливим є швидка реакція на зміну рівня витрат. Для відстеження рівня витрат в динаміці пропонуємо використовувати Звіт про динаміку витрат виробництва, в якій буде відображатись сума загальних витрат за певний період та порівняння їх з сумою одержаних доходів. Така інформація дає можливість визначити ступінь покриття витрат на виробництво за рахунок одержаних доходів та

розробити рішення щодо усунення відхилень від запланованих показників. Пропоновану форму звіту наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Пропонована форма Звіту про динаміку витрат виробництва

Період	Сума витрат, грн.	Доходи, грн	Покриття витрат за рахунок доходу, %	Відхилення витрат від рівня попереднього періоду, %
Січень	100000	150000	66,7%	-
Лютий	105000	160000	65,6%	+5%
Березень	107000	165000	64,8%	+1,9%

Для пропонованого звіту можна здійснити певні налаштування в комп'ютерній програмі щодо періодичності оновлення інформації (щотижня, щомісяця, щокварталу). Завдяки інтеграції в бухгалтерську програму інформація буде повною, точною та своєчасною для потреб виявлення аномальних відхилень рівня витрат та оперативного реагування у вигляді управлінських рішень щодо управління витратами.

Таким чином, поєднання зусиль та командна робота бухгалтера та менеджера може дати відповідний результат у вигляді ефективних рішень. Пропонуємо до впровадження форму управлінського звіту з витрат виробництва за результатами ABC-аналізу, який можна інтегрувати в комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія», що дасть можливість розробляти своєчасні та оперативні рішення щодо оптимізації рівня і структури витрат виробництва. Для відстеження рівня витрат в динаміці пропонуємо використовувати Звіт про динаміку витрат виробництва, в якій буде відображатись сума загальних витрат за певний період та порівняння їх з сумою одержаних доходів. Завдяки інтеграції в бухгалтерську програму інформація буде повною, точною та своєчасною для потреб виявлення аномальних відхилень рівня витрат та оперативного реагування у вигляді управлінських рішень щодо управління витратами.

Висновки до розділу 2

1. ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» є суб'єктом видавничої діяльності, з місцем юридичної реєстрації в м.Бахмут Донецької області, але з початком повномасштабної війни в країні підприємство було релоковано в м.Одесу. Редакційна робота є важливою складовою процесу випуску періодичних видань, адже, в сферу виробничих завдань входить підготовка та випуск періодичних видань, включаючи інформаційне наповнення випуску, редагування інформації, контроль якості інформації. Редакція газети має в штаті відповідно головного редактора, редакторів, дизайнерів, коректорів, верстальників та інших працівників, які мають відношення до редакторської роботи, а також журналістів, які готують матеріал. Окрім основної редакторської діяльності, ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» має робочі відносини з рекламодавцями, адже, розміщує в випуску періодичного видання рекламу на замовлення. Не менш важливим є співпраця редакції газети з громадськістю на предмет висвітлення питань соціального характеру.

2. Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за аналізований період 2019-2023рр. має позитивну тенденцію. Зокрема, сума доходу від надання редакторських послуг підвищилась на 15,9%. Проте темпи підвищення собівартості виконаних робіт переважають над темпами зростання доходу, зміна розміру витрат, пов'язаних з наданням послуг, складає 17,2%. Зазначена тенденція зумовлює зміну чистого прибутку за аналізований період на 8%. Коефіцієнти ліквідності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» протягом періоду 2019 – 2023 рр. мають певні коливання. Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності значно нижче нормативного – 0,2, що свідчить про недостатній рівень спроможності забезпечити потреби своєї діяльності власними фінансовими ресурсами. Показник платоспроможності за аналізований період не змінюється, отже, система управління розробляє та вживає недостатньо заходів щодо підвищення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

3. Облікова служба ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» представлена головним бухгалтером та його помічником. Нормативне значення кількості працівників облікової служби співпадає з фактичним рівнем досліджуваного підприємства. Облік в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія». Відзначимо доцільність заміни цієї програми на інші пропоновані програмні продукти в країні. Бухгалтери мають спеціальну фахову освіту та досвід, постійно підвищують свій фаховий рівень на вебінарах. На досліджуваному підприємстві діє Наказ про облікову політику, в якому визначено сукупність методичних прийомів щодо відображення витрат на виробництво, зокрема, склад прямих та непрямих витрат, рахунки для обліку.

4. Облік витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія», що забезпечує автоматичне відстеження та контроль на всіх етапах випуску газети. Облік витрат виробництва в автоматизованому вигляді представлено такими етапами: відображення прямих та непрямих витрат, калькуляцію собівартості випуску газети та узагальнення даних за звітний період. Облік витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в розрізі їх видів. Для узагальнення витрат на виробництво (випуск газети) в комп'ютерній програмі призначено документ Калькуляція. Узагальнення даних по рахунку 23 – Виробництво здійснюється в Оборотно-сальдовій відомості. Деталізовані звіти щодо витрат виробництва являють собою Аналіз субконто, Картка рахунку, Картка субконто, де можна зазначити критерій деталізації представлення інформації.

5. Поєднання зусиль та командна робота бухгалтера та менеджера може дати відповідний результат у вигляді ефективних рішень. Відмітимо доцільність формування інформації для потреб управління таким чином, аби менеджер зміг визначити напрями оптимізації рівня і структури витрат. Пропонуємо до впровадження форму управлінського звіту з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу, який можна інтегрувати в

комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія», що дасть можливість розробляти своєчасні та оперативні рішення щодо оптимізації рівня і структури витрат виробництва. Візуалізація управлінського звіту з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу дає можливість визначити витрати, які є доцільними для управління їх розміром, адже за правилом АВС-аналізу менеджери мають звертати увагу на показники до порогу Парето – 80%. Менеджери за даними управлінського звіту зможуть прийняти обгрунтовані рішення щодо оптимізації рівня і структури витрат.

б. Для оперативного управління важливим є швидка реакція на зміну рівня витрат. Для відстеження рівня витрат в динаміці пропонуємо використовувати Звіт про динаміку витрат виробництва, в якому буде відображатись сума загальних витрат за певний період та порівняння їх з сумою одержаних доходів. Така інформація дає можливість визначити ступінь покриття витрат на виробництво за рахунок одержаних доходів та розробити рішення щодо усунення відхилень від запланованих показників. Завдяки інтеграції в бухгалтерську програму інформація буде повною, точною та своєчасною для потреб виявлення аномальних відхилень рівня витрат та оперативного реагування у вигляді управлінських рішень щодо управління витратами.

РОЗДІЛ 3. СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Інтеграція аналітичного інструментарію в систему контролю витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Система контролю на підприємстві ґрунтується на облікових даних і застосуванні аналітичних розрахунків. Погоджуємось, що «економічний аналіз – це надійний інструмент прийняття управлінських рішень, який служить їхньою підготовкою та обґрунтування» [7]. Вчені Пеняк Ю.С. та Сергієнко О.А. [37] наголошують на інтеграції обліково – аналітичного інструментарію в систему контролю на підприємстві. Вчені акцентують увагу на складових обліково – аналітичного інструментарію для потреб контролю витрат виробництва та системи управління в цілому, які узагальнено на рис. 3.1.

Інформація з системи обліку є важливим джерелом для аналізу даних. В разі автоматизованої системи обліку формування інформаційної бази здійснюється швидше, без помилок та більш якісно, адже завдяки інтеграції з іншими системами управління масив даних є повним та своєчасним. Аналіз витрат дозволить виявити тенденції зміни та виявити чинники суттєвого впливу на рівень і структуру витрат, що стає основою для оптимізації витрат виробництва. Бюджетування є складовою контролю витрат та забезпечує дотримання оптимальних норм витрат, що дозволить реалізувати тактичні шляхи досягнення стратегії розвитку підприємства. Інтеграція з різними складовими системами управління дозволяє менеджерам, які мають відношення до формування витрат, мати системну інформацію щодо процесу виробництва та рівня витрат, що стане для кожного учасника можливістю контролювати рівень здійснюваних витрат. Здійснені розрахунки та висновки системи контролю доцільно надавати у вигляді звітів та дашбордів, що дасть

можливість оперативно приймати рішення щодо оптимізації витрат виробництва.



Рис. 3.1. Складові обліково – аналітичного інструментарію для потреб контролю витрат виробництва та управління бізнесом

Джерело: складено автором за [37]

Відзначимо, що «система контролю має забезпечити достовірність облікового контенту та ефективність бізнес - процесів на основі аналітичних розрахунків» [53]. В наукових дослідженнях акцентовано увагу, що «вимоги щодо ефективності прийняття управлінських рішень в сучасних умовах бізнесу зумовлює необхідність інтеграції аналітичного інструментарію в систему обліку і контролю для потреб управління суб'єктом підприємства» [53]. Вважаємо, що інтеграція обліково – аналітичного інструментарію в систему контролю на підприємстві дозволить підвищити ефективність системи управління витратами, зменшить ризики виробництва та сприятиме стратегічному розвитку підприємства.

Аналітичний інструментарій в контексті контролю витрат на виробництво включає статистичні методи, зокрема, метод порівняння,

структурний аналіз, факторний аналіз, а також методи візуалізації. В процесі дослідження вважаємо доцільним акцентувати увагу на структурі витрат виробництва. В ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» до прямих витрат, пов'язаних з виробництвом, відносять заробітну плату журналістів та технічного персоналу разом з нарахуваннями ЄСВ, витрати на папір та фарби для друку, комплектуючі для друкарського обладнання, витрати на знос друкарського обладнання.

На рис. 3.2. наведено діаграму структури витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за 2023 рік. Як бачимо з рисунку, найбільшу питому вагу в структурі витрат складають витрати на оплату праці – 33% та витратні матеріали – 29%. В діапазоні 5-14% коливаються витрати на знос та ремонт друкарського обладнання, послуги зі сторони та плату за оренду друкарського цеху.

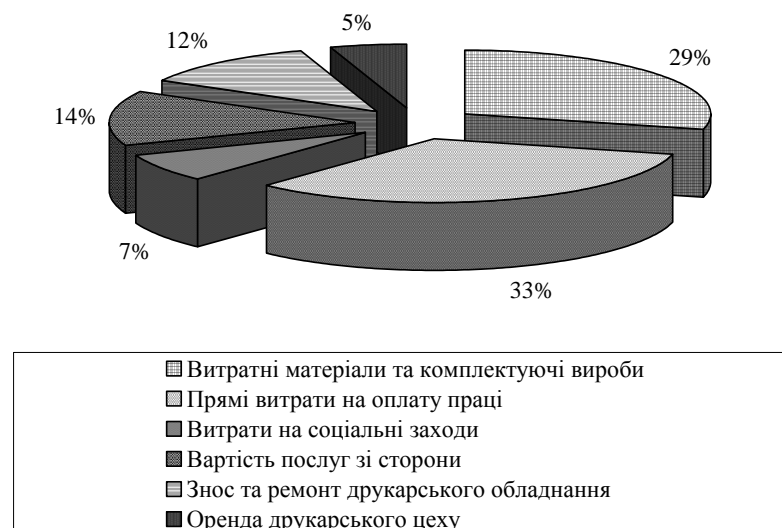


Рис. 3.2. Структура витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Важливим є визначення динаміки зміни структури витрат як в абсолютних, так і відносних показниках. Тенденція зміни складових витрат оцінюється в порівнянні з попереднім періодом та аналізують відхилення від оптимальних для актуальних умов діяльності. В таблиці 3.1 наведено динаміку складових витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД».

Таблиця 3.1

Динаміка зміни елементів витрат виробництва ТОВ «Редакція газети
«ВПЕРЕД»

Складова витрат	2022 р.	2023 р.	Зміна 2023 р. проти 2022 р.	
			Абсолютна (тис.грн)	Відносна (%)
Витратні матеріали та комплектуючі вироби	774,4	862,46	88,06	111,37
Прямі витрати на оплату праці	1003,8	981,42	-22,38	97,77
Витрати на соціальні заходи	220,8	215,91	-4,89	97,79
Вартість послуг зі сторони	352,8	408,63	55,83	115,82
Знос та ремонт друкарського обладнання	372,8	356,88	-15,92	95,73
Оренда друкарського цеху	143,4	148,70	5,3	103,70

Як бачимо з даних таблиці, відбулось підвищення розміру матеріальних витрат (11,37% або 88,06 тис грн), послуг зі сторони (15,82% або 55,83 тис.грн) та оренди друкарського цеху (3,7% або 5,3 тис.грн). Така тенденція до підвищення зумовлена зовнішніми чинниками, зокрема, інфляційними процесами, що викликало подорожчання матеріалів, вартості послуг та оренди. Водночас бачимо зменшення рівня витрат на оплату праці (2,23% або 22,38 тис.грн), що зумовлено скороченням штату працівників в кризових умовах діяльності, пов'язаних з повномасштабною війною в країні. Також бачимо зменшення рівня зносу та витрат на ремонт друкарського обладнання (4,27% або 5,3 тис.грн). Зазначені зміни мають бути в центрі уваги менеджерів підприємства для виявлення резервів оптимізації витрат виробництва та розробки заходів для управління витратами виробництва.

Таким чином, вважаємо, що інтеграція обліково – аналітичного інструментарію в систему контролю на підприємстві дозволить підвищити ефективність системи управління витратами, зменшить ризики виробництва та сприятиме стратегічному розвитку підприємства. В процесі дослідження вважаємо доцільним акцентувати увагу на структурі витрат виробництва та динаміці зміни структури витрат як в абсолютних, так і відносних показниках. Найбільшу питому вагу в структурі витрат ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» складають витрати на оплату праці – 33% та витратні матеріали – 29%. В ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» відбулось підвищення розміру матеріальних витрат, послуг зі сторони та оренди друкарського цеху, зумовлене інфляційними процесами в країні. Зазначені зміни мають бути в центрі уваги менеджерів підприємства для виявлення резервів оптимізації витрат виробництва та розробки заходів для управління витратами виробництва.

3.2. Стан контролю витрат виробництва в досліджуваному підприємстві

Відзначимо, що «система контролю має забезпечити достовірність облікового контенту та ефективність бізнес- процесів на основі аналітичних розрахунків» [53]. Вважаємо, що в результаті «контролю процесів виробництва та реалізації завдяки окремим статистичним методам здійснюється відстеження кількості витрачених цінностей та якості продукції, прогнозується потреба в закупівлі запасів» [53]. Отже, важливим акцентом в системі управління на підприємстві є побудова раціональної системи контролю витрат виробництва.

Контроль на підприємстві представлено двома різновидами: внутрішній і зовнішній. Зовнішній контроль здійснюють відповідні фахівці на предмет дотримання вимог законодавства, зокрема, в частині нарахування

податків з боку ДФС. Внутрішній контроль організовано зусиллями підприємства з залученням відповідних фахівців, які мають відповідні знання та навички. Завданням внутрішнього контролю є виявлення недоліків та їх усунення для підвищення ефективності діяльності, в тому числі задля запобігань штрафним санкціям з боку зовнішніх контролерів.

В досліджуваному підприємстві ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» управлінський контроль витрат виробництва здійснюється у вигляді періодичних звітів, які є основою для прийняття рішень щодо оптимізації виробництва. Контроль за даними обліку здійснюється періодично бухгалтером перед складанням звітності і в заплановані терміни фахівцями ДФС на предмет визначення податку за результатами діяльності.

Водночас діє суворий контроль витрат безпосередньо на виробництві – у редакторському цеху. Зокрема, головний редактор дає завдання журналістам у вигляді часу, який буде оплачено, відповідно витрати на оплату праці контролюються з огляду на доцільність репортажів, інтерв'ю та інших матеріалів. Технічні працівники в процесі виробництва дотримуються вимог щодо використання кількості паперу та фарби для обладнання, отже рівень матеріальних витрат також не має суттєвих відхилень від нормативних. Витрати на знос та ремонт друкарського обладнання залежать від дій бухгалтера та менеджера, який обирає постачальників ремонтних послуг.

На підприємстві діє наказ про проведення інвентаризації. Інвентаризація проводиться перед складанням фінансової звітності. До складу інвентаризаційної комісії входить керівник, головний бухгалтер та менеджер підприємства. Менеджмент підприємства використовує облікові дані та результати контрольних процедур для потреб оптимізації витрат виробництва. За аналізований період зовнішніх перевірок з боку ДФС не було. Внутрішній контроль ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» організовано на достатньо ефективному рівні.

Перелік контрольних заходів в досліджуваному підприємстві узагальнено на рис. 3.3.

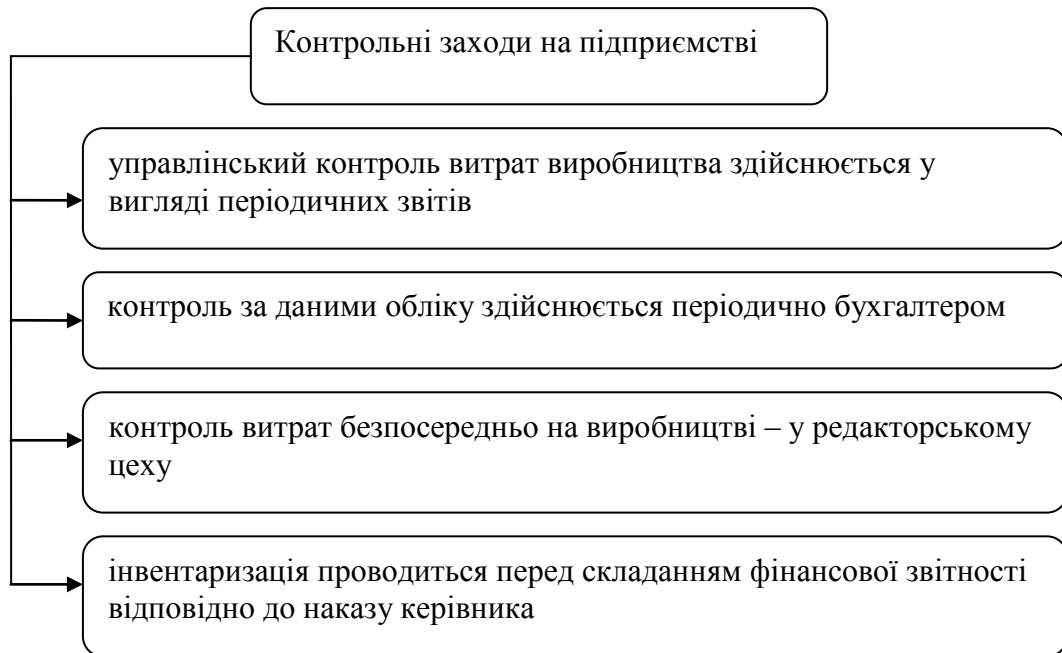


Рис. 3.3. Перелік контрольних заходів в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД»

Таким чином, в досліджуваному підприємстві ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» управлінський контроль витрат виробництва здійснюється у вигляді періодичних звітів, які є основою для прийняття рішень щодо оптимізації виробництва. Контроль за даними обліку здійснюється періодично бухгалтером перед складанням звітності. Водночас діє суворий контроль витрат безпосередньо на виробництві – у редакторському цеху. На підприємстві діє наказ про проведення інвентаризації. Інвентаризація проводиться перед складанням фінансової звітності. Внутрішній контроль ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» організовано на достатньо ефективному рівні.

3.3. Напрямки удосконалення контролю витрат виробництва на підприємстві

Вчені акцентують увагу, що система контролю є важливою складовою системи управління на підприємстві. Підтримуємо думку вчених Криванич М.Ю. та Артюх О.В., що «сама налагоджена система контролю витратами сприяє оптимізації їх величини, а відповідно й укріпленню фінансової стабільності підприємства» [21]. Вважаємо доцільним твердження, що «успішна діяльність компанії в значній мірі залежить від ефективного здійснення контролю за витратами. Регулярний та всеосяжний контроль дає змогу забезпечити обґрунтованість, своєчасність проведення цих операцій» [21]. Отже, розробці напрямів удосконалення контролю витрат має бути приділено достатньо уваги на підприємстві.

Ефективна система контролю витрат виробництва має забезпечити оптимізацію виробничих процесів та підвищити прибутковість діяльності. Контрольні процедури мають відповідати потребам системи менеджменту, зокрема, в частині управління витратами підприємства. Вважаємо доцільним розробку певної сукупності та послідовності контрольних процедур щодо формування витрат виробництва для потреб управління на підприємстві, яка поєднує в собі принципи ефективності, доцільності та інноваційного підходу. Пропонований алгоритм контролю витрат виробництва для потреб управління на підприємстві наведено на рис. 3.4. Вважаємо, що розроблений алгоритм дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти в діяльності, оптимізувати рівень і структуру витрат та підвищити ефективність бізнесу в цілому.

Документальне забезпечення контрольних процедур має бути якісним та інформативним. Система внутрішнього контролю має бути оцінена для виявлення слабких місць та резервів для підвищення її ефективності. Таким інструментарієм є тестування внутрішнього контролю. В контексті

формування витрат виробництва перелік питань для оцінки має бути вичерпним та конструктивним.

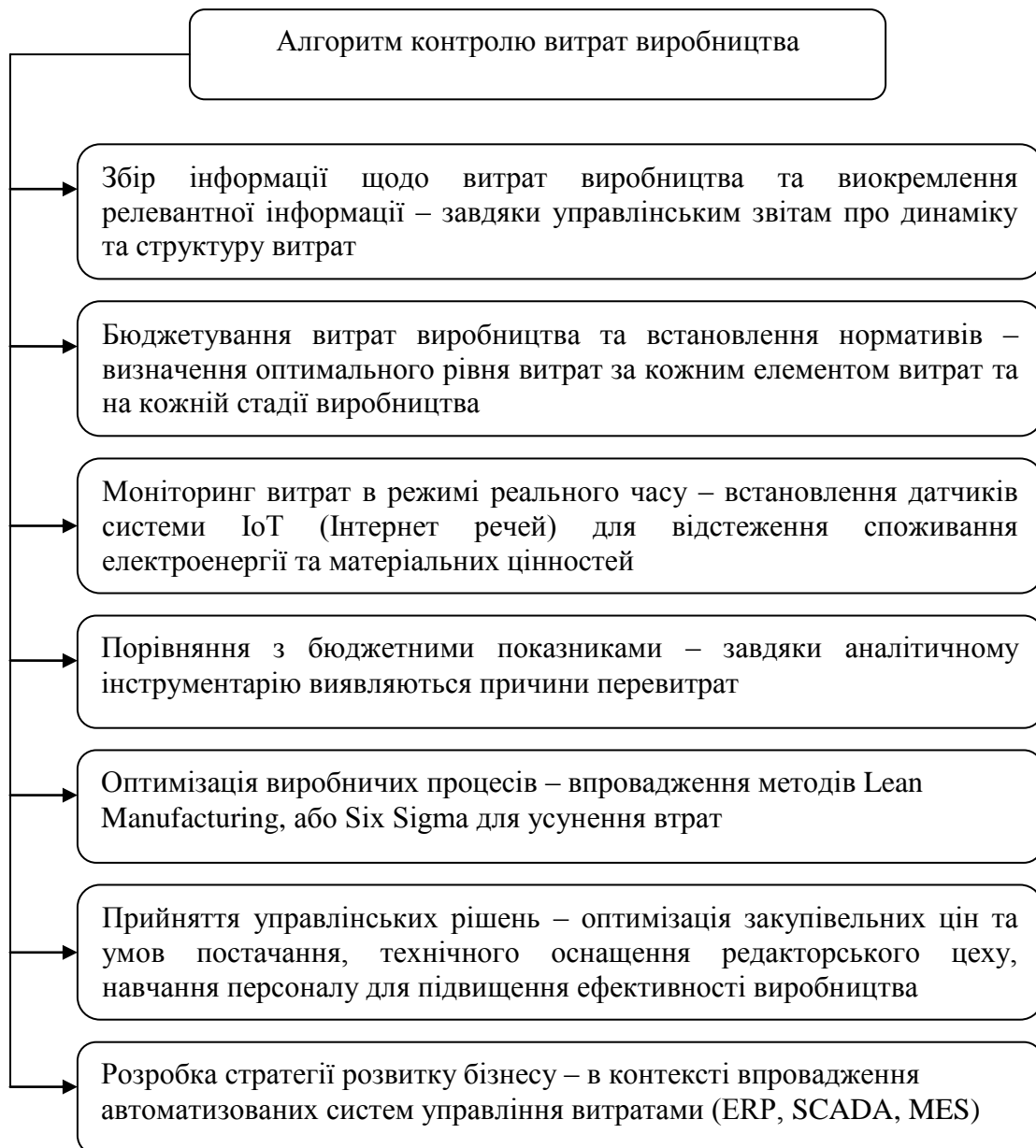


Рис. 3.4. Пропонований алгоритм контролю витрат виробництва для потреб управління на підприємстві

Джерело: розроблено автором

Пропонуємо розроблений тест внутрішнього контролю витрат виробництва на підприємстві (табл. 3.3), який забезпечить прозорість

застосовуваних контрольних процедур та підвищить його ефективність в актуальних умовах діяльності.

Таблиця 3.3

Розроблений тест внутрішнього контролю витрат виробництва на підприємстві

№ з/п	Питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	Чи здійснюється аналіз розмір витрат виробництва?	+			Періодично
2	Чи здійснюється контроль розміру витрат виробництва?	+			
3	Чи здійснюється аналіз структури витрат виробництва?			+	
4	Чи здійснюється факторний аналіз елементів витрат на підприємстві?			+	
5	Чи здійснюється контроль дотримання норм витрачання паперу, фарб та комплектуючих до друкарського обладнання?	+			
6	Чи здійснюється підбір постачальників матеріалів та послуг з огляду на цінову політику та програми лояльності для клієнтів?	+			
7	Чи діє на підприємстві Наказ про облікову політику?	+			У вигляді паперового варіанту та налаштувань в комп'ютерній бухгалтерській програмі
8	Чи діють на підприємстві накази про проведення інвентаризації?	+			
9	Чи враховуються висновки контрольних заходів при управлінні витратами?			+	

Таким чином, ефективна система контролю витрат виробництва має забезпечити оптимізацію виробничих процесів та підвищити прибутковість діяльності. В кваліфікаційній роботі запропоновано алгоритм контролю витрат виробництва для потреб управління на підприємстві. Розроблений алгоритм дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти в діяльності,

оптимізувати рівень і структуру витрат та підвищити ефективність бізнесу в цілому. Система внутрішнього контролю має бути оцінена для виявлення слабких місць та резервів для підвищення її ефективності. В кваліфікаційній роботі запропоновано розроблений тест внутрішнього контролю витрат виробництва на підприємстві, який забезпечить прозорість застосовуваних контрольних процедур та підвищить його ефективність в актуальних умовах діяльності.

Висновки до розділу 3

1. Система контролю на підприємстві ґрунтується на облікових даних і застосуванні аналітичних розрахунків. Інформація з системи обліку є важливим джерелом для аналізу даних. В разі автоматизованої системи обліку формування інформаційної бази здійснюється швидше, без помилок та більш якісно, адже завдяки інтеграції з іншими системами управління масив даних є повним та своєчасним. Аналіз витрат дозволить виявити тенденції зміни та виявити чинники суттєвого впливу на рівень і структуру витрат, що стає основою для оптимізації витрат виробництва. Вважаємо, що інтеграція обліково – аналітичного інструментарію в систему контролю на підприємстві дозволить підвищити ефективність системи управління витратами, зменшить ризики виробництва та сприятиме стратегічному розвитку підприємства.

2. Аналітичний інструментарій в контексті контролю витрат на виробництво включає статистичні методи, зокрема, метод порівняння, структурний аналіз, факторний аналіз, а також методи візуалізації. В процесі дослідження вважаємо доцільним акцентувати увагу на структурі витрат виробництва та динаміці зміни структури витрат як в абсолютних, так і відносних показниках. Найбільшу питому вагу в структурі витрат ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» складають витрати на оплату праці – 33% та

витратні матеріали – 29%. В діапазоні 5-14% коливаються витрати на знос та ремонт друкарського обладнання, послуги зі сторони та плату за оренду друкарського цеху. В ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» відбулось підвищення розміру матеріальних витрат, послуг зі сторони та оренди друкарського цеху, зумовлене інфляційними процесами в країні. Зазначені зміни мають бути в центрі уваги менеджерів підприємства для виявлення резервів оптимізації витрат виробництва та розробки заходів для управління витратами виробництва.

3. В досліджуваному підприємстві ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» управлінський контроль витрат виробництва здійснюється у вигляді періодичних звітів, які є основою для прийняття рішень щодо оптимізації виробництва. Контроль за даними обліку здійснюється періодично бухгалтером перед складанням звітності. Водночас діє суворий контроль витрат безпосередньо на виробництві – у редакторському цеху. На підприємстві діє наказ про проведення інвентаризації. Інвентаризація проводиться перед складанням фінансової звітності. Внутрішній контроль ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» організовано на достатньо ефективному рівні.

4. Ефективна система контролю витрат виробництва має забезпечити оптимізацію виробничих процесів та підвищити прибутковість діяльності. Контрольні процедури мають відповідати потребам системи менеджменту, зокрема, в частині управління витратами підприємства. Вважаємо доцільним розробку певної сукупності та послідовності контрольних процедур щодо формування витрат виробництва для потреб управління на підприємстві, яка поєднує в собі принципи ефективності, доцільності та інноваційного підходу. В кваліфікаційній роботі запропоновано алгоритм контролю витрат виробництва для потреб управління на підприємстві. Розроблений алгоритм дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти в діяльності, оптимізувати рівень і структуру витрат та підвищити ефективність бізнесу в цілому.

5. Документальне забезпечення контрольних процедур має бути якісним та інформативним. Система внутрішнього контролю має бути оцінена для виявлення слабких місць та резервів для підвищення її ефективності. Таким інструментарієм є тестування внутрішнього контролю. В контексті формування витрат виробництва перелік питань для оцінки має бути вичерпним та конструктивним. В кваліфікаційній роботі запропоновано розроблений тест внутрішнього контролю витрат виробництва на підприємстві, який забезпечить прозорість застосовуваних контрольних процедур та підвищить його ефективність в актуальних умовах діяльності.

ВИСНОВКИ

1. Процес виробництва на підприємстві є важливою складовою бізнесу, адже вироблена продукція, виконані роботи або надані послуги є джерелом одержання доходу від їх реалізації і прибутку в цілому. Проте процес виробництва зумовлює споживання матеріальних цінностей, оплачувану працю учасників виробничого процесу, залучення обладнання та інших активів, що пов'язано з виготовленням продукції, наданням послуг чи виконанням робіт. Вартість використаних ресурсів в виробничому процесі відображається в розмірі витрат виробництва. Необгрунтоване зменшення окремої статті витрат, наприклад, внаслідок використання недостатньо якісної сировини, зумовить зменшення обсягів виробництва, наявність браку у виробництві. Водночас підвищення витрат, наприклад, на закупівлю якісних запасів підвищить продуктивність виробництва, тим самим зменшуючи рівень витрат в розрахунку на одиницю продукції. Тому одним з завдань системи управління на підприємстві є розробка напрямків оптимізації витрат з огляду на економічну ефективність виробництва.

2. Система обліку і контролю на підприємстві є важливою складовою системи управління на підприємстві, адже, облік виступає інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень, контроль виступає регулятивним інструментом, який покликаний на перевірку якості, достовірності облікових даних, визначення показників ефективності бізнесу шляхом порівняння фактичних показників з нормативними та допустимими даними. Саме рівень витрат формує суму прибутку, тим самим впливає на конкурентоспроможність бізнес-суб'єкта, його ділову активність та фінансову стабільність. Якісний обліково-аналітичний ресурс та ефективні контрольні процедури виконують ряд завдань для потреб управління та підвищення ефективності бізнесу.

3. Облік і контроль витрат виробництва регламентується відповідними законодавчими органами, що реалізовується у нормативному регулюванні за

допомогою відповідних законів, наказів Міністерства фінансів України, Методичних положень, Положень тощо. Для суб'єктів підприємництва виконання законів та наказів Міністерства фінансів України є обов'язковим, проте Методичні рекомендації щодо застосування норм тих чи інших нормативних актів, які враховують специфічні аспекти бізнес-діяльності, мають рекомендаційний характер. На особливу увагу заслуговує облікова політика окремого суб'єкта підприємництва, адже, норми законодавства дозволяють підприємствам самостійно формувати свою облікову політику та зобов'язують зафіксувати зазначений вибір у локальних нормативних актах.

4. ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» є суб'єктом видавничої діяльності, з місцем юридичної реєстрації в м.Бахмут Донецької області, але з початком повномасштабної війни в країні підприємство було релоковано в м.Одесу. Редакційна робота є важливою складовою процесу випуску періодичних видань, адже, в сферу виробничих завдань входить підготовка та випуск періодичних видань, включаючи інформаційне наповнення випуску, редагування інформації, контроль якості інформації. Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» за аналізований період 2019-2023рр. має позитивну тенденцію. Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності значно нижче нормативного – 0,2, що свідчить про недостатній рівень спроможності забезпечити потреби своєї діяльності власними фінансовими ресурсами. Показник платоспроможності за аналізований період не змінюється, отже, система управління розробляє та вживає недостатньо заходів щодо підвищення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

5. Облікова служба ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» представлена головним бухгалтером та його помічником. Нормативне значення кількості працівників облікової служби співпадає з фактичним рівнем досліджуваного підприємства. Облік в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія». Відзначимо доцільність заміни цієї програми на інші пропоновані програмні продукти в країні. Бухгалтери

мають спеціальну фахову освіту та досвід, постійно підвищують свій фаховий рівень на вебінарах. На досліджуваному підприємстві діє Наказ про облікову політику, в якому визначено сукупність методичних прийомів щодо відображення витрат на виробництво, зокрема, склад прямих та непрямих витрат, рахунки для обліку.

6. Облік витрат виробництва в ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія», що забезпечує автоматичне відстеження та контроль на всіх етапах випуску газети. Облік витрат виробництва в автоматизованому вигляді представлено такими етапами: відображення прямих та непрямих витрат, калькуляцію собівартості випуску газети та узагальнення даних за звітний період. Облік витрат виробництва ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» здійснюється в розрізі їх видів. Для узагальнення витрат на виробництво (випуск газети) в комп'ютерній програмі призначено документ Калькуляція. Узагальнення даних по рахунку 23 – Виробництво здійснюється в Оборотно-сальдовій відомості. Деталізовані звіти щодо витрат виробництва являють собою Аналіз субконто, Картка рахунку, Картка субконто, де можна зазначити критерій деталізації представлення інформації.

7. Поєднання зусиль та командна робота бухгалтера та менеджера може дати відповідний результат у вигляді ефективних рішень. Відмітимо доцільність формування інформації для потреб управління таким чином, аби менеджер зміг визначити напрями оптимізації рівня і структури витрат. Пропонуємо до впровадження форму управлінського звіту з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу, який можна інтегрувати в комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія», що дасть можливість розробляти своєчасні та оперативні рішення щодо оптимізації рівня і структури витрат виробництва. Візуалізація управлінського звіту з витрат виробництва за результатами АВС-аналізу дає можливість визначити витрати, які є доцільними для управління їх розміром, адже за правилом АВС-аналізу менеджери мають звертати увагу на показники до порогу Парето – 80%.

Менеджери за даними управлінського звіту зможуть прийняти обґрунтовані рішення щодо оптимізації рівня і структури витрат.

8. Для оперативного управління важливим є швидка реакція на зміну рівня витрат. Для відстеження рівня витрат в динаміці пропонуємо використовувати Звіт про динаміку витрат виробництва, в якому буде відображатись сума загальних витрат за певний період та порівняння їх з сумою одержаних доходів. Така інформація дає можливість визначити ступінь покриття витрат на виробництво за рахунок одержаних доходів та розробити рішення щодо усунення відхилень від запланованих показників. Завдяки інтеграції в бухгалтерську програму інформація буде повною, точною та своєчасною для потреб виявлення аномальних відхилень рівня витрат та оперативного реагування у вигляді управлінських рішень щодо управління витратами.

9. Вважаємо, що інтеграція обліково – аналітичного інструментарію в систему контролю на підприємстві дозволить підвищити ефективність системи управління витратами, зменшить ризики виробництва та сприятиме стратегічному розвитку підприємства. В процесі дослідження вважаємо доцільним акцентувати увагу на структурі витрат виробництва та динаміці зміни структури витрат як в абсолютних, так і відносних показниках. Найбільшу питому вагу в структурі витрат ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» складають витрати на оплату праці – 33% та витратні матеріали – 29%. В ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» відбулось підвищення розміру матеріальних витрат, послуг зі сторони та оренди друкарського цеху, зумовлене інфляційними процесами в країні. Зазначені зміни мають бути в центрі уваги менеджерів підприємства для виявлення резервів оптимізації витрат виробництва та розробки заходів для управління витратами виробництва.

10. В досліджуваному підприємстві ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» управлінський контроль витрат виробництва здійснюється у вигляді періодичних звітів, які є основою для прийняття рішень щодо оптимізації

виробництва. Контроль за даними обліку здійснюється періодично бухгалтером перед складанням звітності. Водночас діє суворий контроль витрат безпосередньо на виробництві – у редакторському цеху. На підприємстві діє наказ про проведення інвентаризації. Інвентаризація проводиться перед складанням фінансової звітності. Внутрішній контроль ТОВ «Редакція газети «ВПЕРЕД» організовано на достатньо ефективному рівні.

11. Ефективна система контролю витрат виробництва має забезпечити оптимізацію виробничих процесів та підвищити прибутковість діяльності. Контрольні процедури мають відповідати потребам системи менеджменту, зокрема, в частині управління витратами підприємства. Вважаємо доцільним розробку певної сукупності та послідовності контрольних процедур щодо формування витрат виробництва для потреб управління на підприємстві, яка поєднує в собі принципи ефективності, доцільності та інноваційного підходу. В кваліфікаційній роботі запропоновано алгоритм контролю витрат виробництва для потреб управління на підприємстві. Розроблений алгоритм дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти в діяльності, оптимізувати рівень і структуру витрат та підвищити ефективність бізнесу в цілому.

12. Документальне забезпечення контрольних процедур має бути якісним та інформативним. Система внутрішнього контролю має бути оцінена для виявлення слабких місць та резервів для підвищення її ефективності. Таким інструментарієм є тестування внутрішнього контролю. В контексті формування витрат виробництва перелік питань для оцінки має бути вичерпним та конструктивним. В кваліфікаційній роботі запропоновано розроблений тест внутрішнього контролю витрат виробництва на підприємстві, який забезпечить прозорість застосовуваних контрольних процедур та підвищить його ефективність в актуальних умовах діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва А. В., Васильєва В. Г. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Випуск 23, частина 1. С. 5-9. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_1_2019ua/3.pdf
2. Биба В.В., Пінчук Н.М., Ващенко Н.Ю. Економічна сутність, значення і завдання управління витратами. Ефективна економіка. 2024. №1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2907>
3. Богданова Ю.С. Управлінський облік витрат виробництва на підприємстві. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернетконференції 30-31 жовтня 2024 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. С.33-35.
4. Бондаренко Н. М., Гузь В. С. Теоретичні засади організації внутрішньогосподарського контролю витрат виробництва у сільськогосподарських підприємствах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Випуск 12, частина 1. С.51-54. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/13.pdf
5. Бондаренко Н.М. Визначення облікової сутності витрат та їх класифікація. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. № 2. С. 296-304. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/05/2023-316-47.pdf>
6. Бурко К.В. Методи обліку витрат в обліковій політиці сільськогосподарських підприємств. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 2. С. 162-178. URL:

- <http://efm.vsau.org/storage/articles/November2019/5PLmet7qO19ts6sIowHQ.pdf>
7. Васільєва Л.М. Інформаційне забезпечення економічного аналізу інвестиційної привабливості підприємства. Економічні горизонти. 2022. №3. С.111-120. <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/264279/261260>
 8. Васільєва Л.М., Шевченко Т. Облікова політика як інструмент формування бухгалтерської інформації в управлінні. БІЗНЕС-ІНФОРМ. 2019. № 9. С.217-222. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-9_0-pages-217_222.pdf
 9. Гайдаржинська О.М. Коверга Д.О. Основні методи калькулювання собівартості продукції та різновиди систем обліку витрат. Економіка і суспільство. 2018. Випуск № 17. С.639-643. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/94.pdf
 10. Глушач Ю., Фальченко О. Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості продукції у вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці. Економіка та суспільство. 2021. №29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49>
 11. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
 12. Гуцаленко Л. В., Безух С. Ю. Контрольна функція управлінського обліку витрат виробництва продукції свинарства. Агросвіт. 2021. № 23. С.33-38. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/23_2021/6.pdf
 13. Домбровська Н.Р. Сутність витрат підприємства як обліково-економічної категорії. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2018. Випуск 3-2 (46). С.133-136. URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2018/46_2_2018/30.pdf
 14. Жиліна Ю.П. Формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління витратами підприємства. Економіка і регіон – Національний університет ім. Юрія Кондратюка. 2022. № 2 (85). 2022.

- С. 122-124. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/download/2640/2047>
15. Каленич І. С. Економічна сутність витрат і собівартості продукції. Бізнес Інформ. 2019. №11. С. 241–246. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-11_0-pages-241_246.pdf
16. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Наказ Держспоживстандарту України 11.10.2010 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
17. Копотієнко Т.Ю. Економічна сутність та класифікація витрат як об'єкта внутрішнього аудиту. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Випуск 23. С.627-635. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/123.pdf>
18. Костякова А.А. Цільовий підхід до класифікації витрат в галузі рослинництва: планування, управління та контроль. Приазовський економічний вісник. 2021. Випуск 4 (27). С. 87-93. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/4_27_ukr/17.pdf
19. Кравченко М.В., Блажко А.В., Вільхова Т.В. Вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції на аграрному підприємстві. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2019. №4. Том 30 (69). С.134-139. URL: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/30_69_4/30_69_4_1/25.pdf
20. Кравченко О.В., Леоненко К.О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 25. С.841-846. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/139.pdf
21. Криванич М.Ю., Артюх О.В. Внутрішній контроль обліку витрат: методичні аспекти. Економіка і суспільство. 2018. Випуск № 16. С.914-920. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/139.pdf

22. Лепетан І. М. Організація управлінського обліку за центрами витрат у сільськогосподарських підприємствах. Агросвіт № 23. 2019. С.19-24. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/23_2019/4.pdf
23. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 4 (115). С.140-147. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/26.pdf
24. Мезенцева Н.М., Серікова Т.А. Формування витрат сільськогосподарської продукції в сучасних умовах господарювання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Випуск 3 (20). С.496-504. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20_2019/76.pdf
25. Меліхова Т. О., Троян О. В., Лауреанті Д. С. Удосконалення методики внутрішнього контролю витрат на виробництво для підвищення економічної безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 34–41. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2019/7.pdf
26. Мельничук М. О., Грінько О. О. Теоретико-методологічні основи управління витратами при формуванні обліково-аналітичного забезпечення підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9546> (дата звернення: 28.11.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.11.87
27. Міньковська А. В., Васільєва Л. М., Залогін О. Г. Економічна сутність процесу виробництва як об'єкту бухгалтерського обліку. 2023. № 10. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/download/2023-10-09-04/2023-10-09-04/967>
28. Мовчанюк А. В. Економічна сутність виробничих витрат та їх роль у системі управління діяльністю сільськогосподарських підприємств. Економіка та суспільство. 2021. Випуск № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/669/643/>

29. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. Економіка та держава. 2021. № 7. С. 83–89. URL: [10.32702/2306-6806.2021.7.83](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.7.83)
30. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. Економіка та держава. 2021. № 7. С. 83–89. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2021/16.pdf
31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
33. Овчарова Н., Кравченко О., Бобошко Р. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств. Економіка та суспільство. 2021. №30. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/650/625>
34. Олійник С. О. Актуальні питання обліку витрат на виробництво продукції. Журнал Науковий огляд. 2018. № 8(51). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1644/1718>
35. Онищенко О.В., Куренна О.О., Крикуненко А.С. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: вітчизняний та зарубіжний досвід. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. №2 (25). URL: С.153-157. <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/25-2-2017/34.pdf>
36. Педченко Н. С., Тітенко Л. В., Мілька А. І., Артюх-Пасюта О. В., Тітенко Ю. А. Сутність та економічний зміст витрат підприємства: сучасний погляд. Науковий вісник Полтавського університету

- економіки і торгівлі. 2023. Випуск 1 (107). С. 29-36. URL: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/158/148>
37. Пеняк Ю. С., Сергієнко О. А. Інструментарій обліково-аналітичного управління витратами. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 9. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/download/2023-9-09-03/2023-9-09-03/825>
38. Пеняк Ю.С., Сергієнко О.А. Теоретичні основи управління виробничими витратами підприємства. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем: Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (19 травня 2023 року, м. Харків, Україна). Харків, ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2023. С. 178-180.
39. Піскун А.В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. №4 (70). С.55-59. URL: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/4_70_2020/11.pdf
40. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291. URL: <http://dtki.com.ua/show/2cid06880.html#plan>
41. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
42. Подмешальська Ю. В., Понякіна К. Ю. Облік та аудит виробничих витрат на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. Випуск № 23. С.64-70. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2020/12.pdf
43. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text>
44. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Мінфіну від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

45. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
46. Пристемський О. Організаційно-методичні аспекти внутрішнього контролю витрат підприємства. Scientific Collection «InterConf+». 2023. № 40(183). С. 128–135. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.12.2023.011>
47. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
48. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
49. Радева О.Г., Грінченко А.Ю. Аналіз обсягу випуску та реалізації готової продукції на підприємстві ТОВ «ТІСІЕС ГРУП». International scientific e-journal «ΛΟΓΟΣ. ONLINE». 2019. № 4 (December). URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.04.35.html>
50. Родіна О. В. Сучасні підходи до визначення сутності категорії «витрати». Економіка і суспільство. 2017. Вип. № 9. С. 1181–1186. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/203.pdf
51. Труніна І.М., Авраменко О.І. Сутність затрат у системі управління промисловими підприємствами. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Випуск 2 (13). С.146-149. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Trunina-I.M.-Avramenko-O.I..pdf>
52. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
53. Чернецька О. В., Гаркуша Г. І., Богданова Ю. С. Інтеграція аналітичного інструментарію в систему обліку і контролю суб'єкта підприємництва. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка

та управління. 2024. №16. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-09-02>

54. Chernetska Olga, Chernetskyi Dmytro. Enterprise management system analytical tools. Economics, Entrepreneurship, Management. 2023. №. 2 (10). С. 8-16. URL: <https://eem.com.ua/uk/journals/tom-10-2-2023/analitichny-instrumentariy-sistemi-upravlinnya-na-pidpriyemstvi>